

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ
İNCELENMESİ
(Afyonkarahisar İli Örneği)**

İhsan YAĞCI

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. İrfan YILDIRIM

Tez No: 2012 – 018

Afyonkarahisar - 2012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ

(Afyonkarahisar İli Örneği)

İhsan YAĞCI

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. İrfan YILDIRIM

Tez No: 2012 – 018

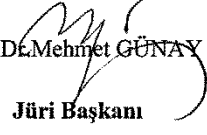
AFYONKARAHİSAR - 2012

KABUL VE ONAY

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma, aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez savunma tarihi: 07.09.2012

Prof. Dr. Mehmet GÜNAY

Jüri Başkanı

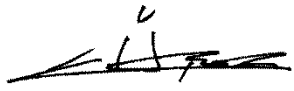

Yrd. Doç. Dr. Yücel OCAK

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. İrfan YILDIRIM

ÜYE

Beden eğitimi ve spor anabilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi İhsan YAĞCI'nın "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Derslerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" başlıklı tezi 07.09.2012 günü saat 14:45 da Lisans Üstü Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kağan ÜÇOK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)” başlıklı bu yüksek lisans tezimi yaklaşık iki senelik bir araştırma sürecini kapsamaktadır.

Bu araştırmanın başlangıcında anket formunun Afyonkarahisar il merkezindeki ortaöğretim okullarında uygularken bana destek olan ve ismini şu an sayamadığım bütün beden eğitimi öğretmen arkadaşlarıma, gerek ders aşamasında gerekse kaynaklara ulaşmamda ve literatür taramasında yardımlarını esirgemeyen Afyon Kocatepe Üniversitesi B.E.S.Y.O. Müdürü Yrd. Doç. Dr. Yücel OCAK’a, öğretim elamanı değerli hocalarıma ve arkadaşlarıma, yüksek lisans ders ve tez aşamasında yardımlarını sabırla benden esirgemeyen aileme ve eşime katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Tez konumun belirlenmesinden itibaren, Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında, istatistiki değerlendirmelerde ve tezimin bitim aşamasına kadar yönlendirmelerini, desteğini ve zamanını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. İrfan YILDIRIM’a teşekkürü bir borç bilirim.

İhsan YAĞCI

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Kabul ve Onay	ii
Önsöz	iii
İçindekiler	iv
Simgeler ve Kısaltmalar	vii
Şekiller	viii
Tablolar	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Eğitim	2
1.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı	3
1.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	4
1.2.1. Örgün Eğitim	4
1.2.1.1. Orta Öğretim	4
1.2.2. Yaygın Eğitim	5
1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Eğitimin İçerisindeki Yeri ve Önemi	5
1.4. Beden Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	7
1.4.1. Okullarımızda Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Tarihsel Gelişimi	9
1.5. Beden Eğitiminin Tanımı	11
1.6. Beden Eğitiminin Önemi	12
1.7. Beden Eğitiminin Gelişime Etkileri	14
1.7.1. Fiziksel (Organik) Gelişime Etkisi	14
1.7.2. Psiko-motor (Sinir-Kas) Gelişime Etkisi	15

1.7.3. Zihinsel Gelişime Etkisi	17
1.7.4. Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi	17
1.8. Orta Öğretim Öğrencisi İçin Beden Eğitimi Dersinin Önemi	18
1.9. Beden Eğitimi Dersinin Genel Amaçları.....	19
1.10. Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersi Uygulamaları.....	22
1.11. Beden Eğitimi Dersi ve Tutum	23
1.11.1. Tutum	23
1.11.2. Tutum Oluşturucu Öğeler	25
1.11.2.1. Bilişsel Öğeler.....	26
1.11.2.2. Duygusal Öğeler.....	26
1.11.2.3. Davranışsal Öğeler	27
1.11.3. Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlar	27
2. MATERYAL ve METOD.....	28
2.1. Araştırmanın Amacı	28
2.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler	28
2.3. Evren ve Örneklem	30
2.4. Veri Toplanması.....	30
2.4.1. Orta Öğretim Öğrencilerinin Kişisel Bilgi Formu	30
2.4.2. Orta Öğretim Öğrencileri Beden Eğitimi Ders Tutum Ölçeği.....	31
2.5. Verilerin Analizi	32
3. BULGULAR	34
3.1. Faktör Analizleri	36
3.1.1. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları	36

4. TARTIŞMA	44
4.1. BEDTÖ Faktör Analizine ve Güvenirliliğe Yönelik Genel Değerlendirme ...	44
4.2. Tanımlayıcı İstatistiklere Yönelik Genel Değerlendirme	46
4.3. Beden Eğitimi Dersleri Tutumları ile Öğrencilerin Demografik Değişkenlerinin Karşılaştırılması.....	47
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	54
ÖZET	57
SUMMARY	59
KAYNAKLAR	61
EKLER	71

SİMGELER VE KISALTMALAR

Ark: Arkadaşları

BEDTÖ: Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

TD: Tebliğler Dergisi

vb: Ve benzeri

ŞEKİLLER

Şekil 1. Yamaç Eğim Grafiği	36
-----------------------------------	----

TABLÖLAR

Tablo 1. Örnekleme Grubunun Dağılımı.....	34
Tablo 2. Örnekleme Grubunun Ailesine İlişkin Özellikler.....	35
Tablo 3. KMO ve Bartlett Küresellik Testi Tablosu: Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği.....	36
Tablo 4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Faktör Analizi ve Cronbach's Alfa (α) Sonuçları.....	37
Tablo 5. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Frekans ve Yüzdeleri.....	38
Tablo 6. BEDTÖ ve Maddelerinin Aritmetik Ortalamaları.....	40
Tablo 7. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Ailenin Spor Geçmişi, Cinsiyet ve Okul Takımlarında Aktif Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	41
Tablo 8. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının, Okul Türü, Sınıf Düzeyi ve Düzenli Fiziksel Aktivite Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması	42
Tablo 9. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları ile Ailenin Bazı Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması.....	43

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde ve eğitimin amaçlarına uygun bir şekilde değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Çöndü, 1999). Eğitim insana özgü bir faaliyet olduğu için insan fizyolojik ve psikolojik yapısı gereği de eğitime muhtaç bir varlıktır (Koçak, 2002). Bireyin ve toplumların gelişmesinde önemli bir faktör olarak görülen eğitimde, öğrencilerin davranışlarını olumlu yönde geliştirmeyi sağlayan ve bu sayede topluma hizmet veren öğretmenlerin uğraşları yadsınamaz bir gerçektir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı, dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı, üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaç olarak belirlenmiştir. Eğitimin bir parçası olarak, bireylerin olumlu yönde gelişmesini sağladığı düşünölen beden eğitimi dersinin önemi de burada açıkça ifade edilmiştir.

Bir kişi, bir grup, bir kategori ve bir davranış hakkındaki eğilim ve yönelim (Tezcan, 1995) olarak kısaca tanımlanabilen tutumu, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu veya olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimi (İnceoğlu, 2005) olarak tanımlamak da mümkündür. Tutumlar, olumlu ya da olumsuz derecelerde görölebilmektedir. Olumsuz tutumlarda; nesne ya da fikirler konusunda olumsuz inanca sahip olma, onu sevmeme gibi hareketler gözlenirken, olumlu tutumlarda; nesne ya da fikirler konusunda olumlu inanca sahip olma, onu benimseme ve sevmeme gibi davranışlar kendini gösterebilir (Demirhan ve Altay, 2001). Bu doğrultuda bir birey, kendisi için anlam ifade eden ve farkında olduğu bir nesne ya da fikre olumlu veya olumsuz hareketler sergileyebilir (Kağıtçıbaşı, 2005).

Yapılan araştırmalar neticesinde öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının yer aldığı birçok araştırmaya rastlanmıştır. Araştırmanın temelini oluşturan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını incelemek, gerekli tedbirleri almak ve ders tutumlarını olumlu yönde geliştirmeyi sağlamak bu araştırmanın temel amaçlarındandır. Çünkü öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olumlu ya da olumsuz tutum sergilemeleri beklenebilir. Yapılan araştırmadan elde edilen bulgularda az da olsa ortaöğretim öğrencilerinden beden eğitimi dersine karşı olumsuz tutum sergileyen öğrencilere rastlanmıştır. Öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutum sergilemeleri dersin işleyişini daha nitelikli ve verimli hale getirebileceği gibi öğrencilerin gelecek yaşamlarında da sosyal ve fiziksel aktivitelere yer vermelerini sağlayacaktır. Bu derse karşı oluşturulan olumlu tutumlar neticesinde, öğrencilerde eğitim açısından geliştirilmesi ve tamamlanması amaçlanan fizyolojik ve psikolojik durumlar istenen düzeye ulaşabilecektir.

Bu araştırma da ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu yönde ilerlemesini, derslerin daha nitelikli ve verimli hale gelmesini sağlayacağı ve birçok çalışmaya da ışık tutacağı düşünölmektedir.

1.1. Eğitim

Eğitim genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geğen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla geręekleşir.(Fidan, ve Erden, 1993). Eğitim, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda bireye yeni davranışlar kazandırma, bireyi yetiştirme ve geliştirme işidir. Eğitim insana özgü ve insana yönelik bir etkinliktir. İnsan gerek biyolojik, gerekse psikolojik yapısı gereği eğitime muhtaç bir varlıktır (Koçak, 2002).

Eğitim, insan davranışlarında bilgi, beceri, anlayış, ilgi ve diğer kişilik nitelikleri yönünden belli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütölen etkinlikler sistemidir. Diğer bir ifade ile, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde (eğitim amaçlarına uygun) değişme meydana getirme sürecidir (Çöndü, 1999).

1.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı

Eğitilme ihtiyacının insanın doğasıyla yakından ilişkili olduğunu kabul edersek eğitim, insanoğlunun var olduğu günden beri söz konusu olan bir yapıdır. İnsanların ihtiyaçlarına göre eğitimin niteliği, biçimi ve süresi değişmiştir. (Kıncal, 2004).

Gelişen teknoloji ve yaşam standartlarından kaynaklanan ihtiyaçlar göze alındığında, değişim engellenemeyen bir olgudur. Bu sebeple değişime karşı olmak bireyin ve toplumun geri kalmasına neden olur. Yeniliklere açık, gelişmeleri takip ederek uygulamaya dönük bireyler yetiştirmek eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Her alanda bireylere değişme ve gelişme için bilgi, beceri ve alışkanlık kazandırma, onların sosyal ve toplumsal yönlerden gelişmelere uyumlarının sağlanması eğitim yoluyla mümkün olmaktadır. Eğitimin amacı; öğrencinin okulda elde ettiği bilgi, beceri ve tutumlarını yeni durumlarla karşılaştığında kullanabilme yeterliliğine ulaşmasıdır (Çalgın, 2003).

Eğitim ve öğretim diğer sosyal kurumlar gibi toplumun ihtiyacından doğmuştur. Hatta denilebilir ki eğitim ve öğretim kurumları, toplum hayatında oynadığı rol itibariyle diğer kurumların önünde gelir. Bu sebeple eğitim ve öğretim sisteminin, bir toplumun yükselmesinde olduğu gibi bazen de geri kalmasında önemli bir rol oynadığı muhakkaktır. Bu sistem, çağın gereklerine ayak uydurabildiği ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebildiği sürece yaşamış ve toplumun yükseltici görevini yerine getirmiştir. Bunu sağlamayan eğitim ve öğretim sistemi de, toplumun geri kalmasını sağlamış; hatta çöküşünü hazırlamıştır (Çalgın, 2003).

1.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulur.

1.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Burada konumuzla alakalı olan ortaöğretim hakkında kısa bilgi vermenin yeterli olacağı düşünülmektedir (MEB., 1988).

1.2.1.1. Orta Öğretim

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda hem yükseköğretime hem mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Ortaöğretim; çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Öğrenciler, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda bu programlardan birine yönelerek yetişme imkânı bulurlar. Ortaöğretim;

* Genel ortaöğretim

* Meslekî ve teknik ortaöğretim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Genel Ortaöğretim: Amacı; öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır.

Genel ortaöğretim; Genel liseler, Anadolu liseleri, Fen liseleri, Sosyal bilimler liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, Spor liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve Çok programlı liselerden oluşmaktadır.

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim: Meslekî ve teknik ortaöğretim; iş ve meslek alanlarına iş gücü yetiştiren ve öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Meslekî ve teknik ortaöğretim; Erkek teknik öğretim okulları, Kız teknik öğretim okulları, Ticaret ve turizm öğretimi okulları ve Din öğretimi okullarından oluşmaktadır (MEB., 1988).

1.2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitimin özel amacı, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında, okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak... Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır (MEB., 1988).

1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Eğitimin İçerisindeki Yeri ve Önemi

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen, bireylerin gizli güçlerini ve

yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyin bir bütün olarak eğitilmesi sadece zihinsel olarak eğitilmesi değil, aynı zamanda fiziksel, duyuşsal ve toplumsal yönleriyle birlikte eğitilmesi ile mümkün olacaktır. Fiziksel aktivitelerle insanın fiziksel, zihinsel, duyuşsal ve sosyal gelişimine katkı yapmayı amaçlayan beden eğitimi doğal olarak genel eğitimin vazgeçilemez bir parçasıdır (<http://okulweb.>,2012).

Genel eğitim, toplumun her kesimini iyi bir hayata hazırlamayı amaç edinmiştir. Vatandaşlar arasında ortak ilgi alanları geliştirmek, öğrencilere saygı, sabır ve dostluğun ne demek olduğunu öğretmek, zeka ve etkili düşünme yeteneklerini geliştirecek tecrübelerden geçmeleri için imkan yaratmak yine genel eğitimde amaçlarından bazılarıdır (Karaküçük, 1989).

Beden eğitimi ve spor bir sosyalleşme ve toplumla bütünleşme vasıtasıdır. Çünkü beden eğitimi ve spor, fert açısından sağlığın korunmasına, boş zamanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine katkıda bulunan ve modern hayatın güçlüklerine karşı daha etkili bir mücadele imkanı veren, toplum seviyesinde ise sosyal ilişkileri zenginleştiren bir faaliyettir. Bu açıdan bakıldığında, bilhassa sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan problemlerin giderilmesinde önem arz etmektedir. Aslında eğitimin de başta gelen amaçlarından biri, modern yaşantının getirdiği problemlere çözüm yolları bulmaktır. Görüldüğü gibi, söz konusu bu hususta beden eğitimi ve spor bir eğitim unsuru niteliğindedir (Baykoçak, 2002).

Beden eğitimi ve sporun eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği göz önüne alındığında, planlı eğitimin yapıldığı okulların her kademesinde eğitim programlarında beden eğitimi ve spor, özellikle yer almalıdır. Yalnız yetenekli olan bireylerin değil herkesin katılabileceği, hatta engelli kişilerin de yapabileceği programlar hazırlanmalıdır. Burada önemli olan bu programlarda amaç üst düzey sporcular yetiştirmek olmamalı, asıl amaç bireyleri yetenekleri doğrultusunda yönlendirmek, diğerlerine de düzenli spor yapma alışkanlığı kazandırmak üzerine kurulan bir program olmalıdır.

Planlı eğitimin başladığı ilkokullarda öğrencilere eğitimi ve spor tutkusunu aşılacak uzman eğitimciler yetiştirilmelidir. İlkokullarda beden eğitimi öğretmenliği ihmal edilirken, diğer yandan okulların sportif yarışmalara girmeleri planlanmakta ve Türkiye birinciliğine varan organizasyonlar yapılmaktadır. Bu arada öğrenciler uzman olmayan kişiler tarafından aşırı yük altına sokularak çalıştırılmakta ve yarışmalarda birinci olmaya zorlanmaktadır. Ya da öğrenciler yarışmalara hazırlık yapmadan sokulmaktadır. Bu durum çocuklarda birtakım fizyolojik ve pedagojik sorunların doğmasına ve öğrencilerin kendine olan özgüvenlerinin kaybolmasına neden olmaktadır. Ayrıca okullarda salt yarışmaya dönük yapılan çalışmalar öğretmenin yalnız takımı oluşturan öğrencilerle uğraşmasına ve büyük çoğunluğu başıboş bırakmasına neden olmaktadır. Oysa yarışma ön plana alınmadan tüm öğrencileri kapsayan beden eğitimi ve spor etkinlikleri planlanmalı ve uygulanmalıdır (Yolcu, 1991).

1.4. Beden Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Çinliler, hareketsizliğin birçok rahatsızlık ve hastalığın sebebi olduğuna inanmışlar ve bu hastalık ve rahatsızlıklardan kurtulmak için belirli nefes çalışmalarlarıyla birlikte yapılan bükülme, duruş, uzanma hareketlerinden oluşan tıbbi cimmastikle uğraşmışlardır.

Eski Hindistan'da Hinduizm ve Budizm inanışlarına göre Yoga, meditasyon, nefes düzenleme çalışmalarını dinin bir gereği olarak beden ile zihni disipline etmek için yapılmıştır.

Eski antik Yunan'da beden eğitimi, genel eğitimin en önemli bölümünü oluşturmaktaydı. Ruh için müzik, beden için cimmastik yapılması üzerinde durulmuştu. Atina'da beden eğitimi vücudu geliştirmek, estetik yönden ve daha hareketli bir yaşam sürdürmek için yapılmıştır.

Roma'da beden eğitimi, askeri amaç ve sağlık kazanmak amacıyla ele alınmıştır. Romalıların yıkılması ile karanlık çağda Skolastisizm'in etkisiyle beden eğitiminin ortadan kalktığı görülür. Bunu izleyen Feodalizm döneminde ise beden eğitimi askeri amaç için yapıldı.

Rönesans döneminde ortaya çıkan felsefi akımlar beden eğitimine karşı olan tutum ve davranışların yeniden şekillenmesine neden olmuştur. J.J.Rousseau (1712–1778) oyunun eğitimdeki önemine işaret ederek beden eğitiminin öğrenmedeki etkisinden bahsetmiştir. John Basedow (1723–1790) “Philanthropinum” adını verdiği okulda her gün üç saat cimnastik, spor ve oyunlar gibi bedensel çalışmalara yer vermişti. Bu yüzyılda beden eğitimi akademik anlamda ele alınmış ve daha çok bilimsel çalışmalara yer verilmiştir. 1893 yılında Harward Üniversitesi ilk olarak beden eğitiminde akademik dereceyi vermeye başlamıştır. Amerika'da 1800'lü yıllarda çalışma programlarında sağlık, kuvvet ve gövde hareketlerinin ön planda tutulduğu etkinliklere yer verilirken, 1900'lu yılların başında çalışma programlarında daha çok oyun sporlarına yer verilmişti. Dewey zihnin düzenli olarak gelişmesini kas ve duyumlarının düzenli gelişmesine bağlamıştır. Montessori'de Fairhope gibi deneme okullarının günlük programlarında beden eğitimi ve oyun çalışmalarına ağırlık vermişti. Dewey'in eğitim anlayışından ve Wood'un eğitimin bütünlüğü kavramı düşüncesinden etkilenen J.F.William (1886–1966) programlarda bireyin bir bütün olarak gelişmesine katkıda bulunacaksa, bedensel hareketlere yer verilmesini istemişti. I. ve II. Dünya savaşlarından sonra askerlerde görülen güçsüzlük, dayanıksızlık gibi eksiklikler, dikkatleri fiziksel yapının geliştirilmesi yönünde beden eğitimi çalışmalarına önem verilmesine yöneltmiştir. Bunu özel eğitime muhtaç kişilere ve kadınlara yönelik beden eğitimi imkânları sağlanması takip etmiş daha sonra ise okul içi yarışmalar ve yaşam boyu spor anlayışının yaygınlaşması devam etmiştir (Çöndü, 1991).

1.4.1. Okullarımızda Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde beden eğitimi derslerinin bugünkü eğitimsel anlamına ulaşması ve okul programlarında yer alması, uzun bir süreci gerektirmiştir. Bu süreç, Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat öncesi döneminden (1299–1839) Tanzimat dönemine, Tanzimat döneminden Meşrutiyet dönemine (1839–1908), Meşrutiyet döneminden Kurtuluş Savaşı dönemine (1908–1922) ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar sürmüştür (Bilge, 1988).

Osmanlılar atalarında olduğu gibi beden eğitimini, savaş eğitimi amacıyla talim şeklinde yapmışlardır. Osmanlı'da beden eğitimi ve spor saraydaki okullarda, askeri teşkilatta, halka eğitim veren tekkelerde yapılmıştır. Saray mektebi olan Enderun'da talim olarak yapılıp II. Mahmut zamanında müzik ve beden eğitimi akademi şekline gelerek binicilik, güreş, atlama, cirit, okçuluk gibi talimler yapılmıştır. Askeri kurumlarda ise beden eğitimi ve spor acemi oğlan ve cambazhanelerde askeri talim olarak yapılırdı. Gerileme devrinde sporda da kopukluklar başlamış, 1834'de Mektep-i Fünun-i Harbiye gibi yeni okullar açılana kadar hiçbir çalışmaya yer verilmemiştir. Tanzimat dönemi Osmanlı'nın batıya açıldığı dönem olduğu için bu dönemde eğitim ve spor alanında çok yenilikler olmuştur (Güçlü, 2001). 1863 yılında, Mektebi Harbiye, Mektebi Bahriye, Kuleli İdadisi ve öteki askeri idadilere lüzumlu alet ve tesisler yaptırılmak suretiyle cimmastik dersi konulmuş ve 1869 yılında çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile bu uygulama rüştiyeleri de kapsar biçimde genişletilmiştir. Böylece spor, tıpkı Aydınlanma Çağı Avrupa'sında olduğu gibi önce laikliğe, sonra bağımsızlığa, beden eğitiminin ve biçimsel eğitim sisteminin bir parçası olarak yönelmiştir (Fişek, 1985).

Cemal Gökdağ ve Faik Reşit Unat, beden eğitimi ve spor dersinin cimmastik adıyla, okul programlarına, askeri okullar aracılığıyla girdiğini ileri sürerlerken, beden eğitimi ve spor tarihimizde önemli yeri olan eğitimcilerimizden Selim Sırrı

Tarcan, beden eğitimi ve sporun ders olarak programlara ilk, Galatasaray Lisesi ile girdiğini ileri sürmektedir (Bilge 1988).

Meşrutiyet ve kurtuluş savaşı yıllarında (1908–1922), beden eğitimine ve öğretmen yetiştirmeye önem verilmiştir. Ülkenin kurtuluşunun bir eğitim ordusu ile olacağı anlaşıldığından olsa gerek Balkan Savaşına ve Çanakkale Savaşına öğretmen okulu öğrencileri alınmamış, bu arada beden eğitimi dersleri de hem sivil hem de askeri okullarda hızla yayılmıştır. 1910–1911 yıllarında Maarif Nazırı Emrullah Efendi zamanında ilk lise açılarak haftada bir saat olarak Terbiye-i Bedeniyye adı altında beden eğitimi dersi konulmuştur. 1913’de sultanilerde haftada iki saat beden eğitimi dersi yapılırdı. 1915’de ise kız ve erkek sultanilerde haftada birer saat terbiye-i bedeniyye dersi vardı. Darulmuallim ve Darulmuallimat’da (Kız ve erkek öğretmen okulu) haftada iki saat terbiye-i bedeniyye dersi vardı, öğretmenleri 1914– 1918 yılları arası Selim Sırrı Bey ve Hantura Hanımdı ve haftada 23 saat ders verirdi.

Beden eğitimi derslerinin, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu düşüncesinden hareketle müfredat programlarına girmesi, ülkemizde Tanzimat döneminde gerçekleştirilmiştir. Beden eğitimi öğretim programları, Cumhuriyet tarihi boyunca sürekli gözden geçirilerek geliştirilmiştir (Yıldıran ve arkadaşları, 1994).

Cumhuriyetle birlikte bütün eğitim ve öğretim kurumlarında üniversiteler hariç, beden eğitimi mecburi tutulmuştur. 14 Ağustos 1923’de İcra vekiller heyetinin programının 6. maddesinde, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir okulun açılması ve izcilik faaliyetlerine önem verileceği ve programla ilgili esasların uygulamaya konulacağı belirtilmiştir (Güçlü 2001). 1926 yılında okulların müfredat programlarına cimnastik adı altında giren bu ders daha sonra beden eğitimi dersi adını almıştır (Çöndü, 1999).

Eğitim süreci içinde, öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişmelerini destekleyici unsurları kapsayan bir takım seçilmiş aktivitelerden oluşan beden

eğitimi dersleri günümüzde, “İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi ğretim Programları” (MEB., 1988) erevesinde uygulanmaktadır. İlköğretim okullarında beden eğitimi ve spor etkinlikleri sekiz yıllık bir süreyi kapsamaktadır. Beden eğitimi dersinin öğretimine ilköğretim birinci kademedede başlanmakta ve gelişim periyodu eğitim süresince devam etmektedir. Ülkemizde beden eğitimi, ilköğretim birinci kademe ve ikinci kademedede ikişer saat zorunlu, iki ve dört saat seçmeli fiziksel etkinlikler dersleri olarak müfredatta yer almıştır (<http://okulweb.>, 2012). Ortaöğretim kurumlarında, beden eğitimi dersi 9. sınıflarda zorunlu olarak haftada 2 ders saati verilirken 10. sınıflarda, 11. sınıflarda ve 12. sınıflarda ise beden eğitimi dersi haftalık 2 ders saati seçmeli olarak verilmektedir (ogm.meb.gov.tr., 2012).

1.5. Beden Eğitiminin Tanımı

Beden eğitimi konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğu çalışmada “beden eğitimi” diye başlayan konu başlığı ya da araştırma ismi, çalışmanın içinde “spor eğitimi” olarak anılmakta ve dahası aynı çalışma içinde “beden eğitimi ve spor” olarak da geçmektedir. Yani bu konuda bir kavram kargaşası mevcuttur (Mirzeoğlu, 2003).

Beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olup fiziksel aktivitelerle insanın fiziksel, zihinsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini amaçlayan çalışmalardır (Dauer ve Pangrazi, 1975; Bucher, 1983). Bir başka ifade ile beden eğitimi, bireyin bedenlen, ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacıyla yapılan, düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne denir (Kuru, 2000).

Beden eğitimi, sosyal gerekliliklerine uygun olarak, insanın biyolojik potansiyelinin geliştirilmesi amacı ile yapılan çeşitli fizik egzersizlerin tümünü değerlendiren ve sistematik olarak sürdürülen etkinliktir (Günsel, 2004). Yamaner’e

(2002) göre ise beden eğitimi, bireyin fiziksel aktivite aracılığıyla fiziksel, ruhsal ve sosyal yetenek kazandığı bir süreçtir. Williams'a (1964) göre ise beden eğitimi, bireyin gelişimine (fiziksel, zihinsel duyuşsal ve sosyal) katkı yapan ve onu eğlendiren fiziksel aktivitelerin tamamına beden eğitimi denir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olunursa; Beden eğitimi, sadece fiziksel hareketlerin yapıldığı ve fiziksel (vücut geliştirme) gelişimin sağlandığı etkinlikler değildir; aynı zamanda sağlıklı yaşam ile ilgili bilgilerin verildiği, grupça yapılan faaliyetlerde eğlendiği, çeşitli becerilerin öğrenildiği ve bireyin çok yönlü gelişiminin (sosyal, duygusal ve zihinsel) amaçlandığı etkinliklerdir (Seaton ve arkadaşları, 1965).

1.6. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi sadece fiziksel davranışlar oluşturma eğitimi değildir; aynı zamanda, ruhsal ve toplumsal davranışlar da oluşturma eğitimidir (GSB.,1973). Beden eğitimi toplumsal olarak kurallara ve yasalara uyan, yandaşına ve karşıtına saygı duyan, güzeli doğruyu alkışlayan, başarısızlığı araştıran bilinçli toplumlar oluşturur (Harmandar, 2004).

Beden eğitimi etkinlikleri gençliğin sigara, kahvehane, uyuşturucu ve alkol gibi bağımlılık yaratan kötü alışkanlıklardan korumak ve kurtarmak açısından en önemli bir araç olarak düşünölmelidir (Çöndü, 1999). İlk ve orta öğretimde sigara kullanan öğrenciler üzerine yapılan araştırmalarda, öğrencilerin büyük bir kısmı, beden eğitimi derslerinin zaman açısından yetersiz olduğu konusunda şikayetlerini bildirmişlerdir (Gökdemir ve Kılınç, 2000).

Karaküçük'e (1989) göre beden eğitimi, beden, ruhen, zihnen ve sosyal yönlerden, toplumun sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlayarak genel eğitimin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda beden eğitimi bireylerin gelişim özelliklerin göz önünde tutularak onların, fert ve toplum yönünden sağlıklı,

mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araçlardan biridir (TD., 1988).

İnsanın yaşayabilmesi için gereken tüm işlevler ve davranışlar bireyin bedeninde oluşmaktadır. Fiziksel gelişim ile insan davranışları arasında sıkı bir bağlantı bulunmaktadır. Fiziksel gelişimde görülen bozukluklar, dengesizlikler ya da gerilemeler davranışları da etkisi altına almaktadır (Başaran, 1991).

Beden eğitiminin amacı, öğrencilerin fiziksel etkinlikler, yani hareketler yolu ile gelişim ve eğitimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye ulaşmasına yardımcı olmaktır (Çöndü, 1999). Çamlıyer ve Çamlıyer'e (1997) göre hareket bir bütün olarak gelişimin topluma en iyi bir biçimde uyum sağlayabilmenin merkezi konumundadır. Duyu organları yoluyla algı ve düşünceleri, düşüncelerde kasları kullanarak vücudu harekete geçirmektedir. Bu etkileşim, iletişim ve döngü, yaşam boyu devam etmektedir. Okulda sporun amaçları; sağlığı korumak ve sağlığa katkıda bulunmak olarak özetlenebilir. Bu nedenle okulda, ağırlıklı olan yarışma sporları yerine, tüm yaşam boyu sürdürülebilecek, yüzme, kros, bisiklet ile tenise ağırlık verilmelidir (Heipertz ve Bohmer, 1985).

Beden eğitimi, genel olarak insan sağlığı, karakter gelişimi, morali ve verimliliği ile doğrudan ilgili olan etkili bir eğitim ve sağlık faaliyetidir. Zihinsel gelişme, ancak, bedensel gelişme ile uyumlu ve dengeli olduğu zaman, birey ve toplum sağlıklı, uzun ömürlü, mutlu, başarılı ve verimli olabilir (Güçlü, 2001). Beden eğitimi dersi çocuğun hem bedenine hem ruhuna hem de zihnine yönelik olmasından dolayı diğer derslerden daha fazla dikkate alınması ve özen gösterilmesi gereken bir derstir (Şahin ve arkadaşları, 2001).

1.7. Beden Eğitiminin Gelişime Etkileri

Gelişim, döllemeden başlayarak yaşamın sonuna kadar yer alan süreci kapsamaktadır (Erden ve Akman, 2006). Koç ve arkadaşlarına (2001) göre gelişim; büyüme, olgunlaşma, öğrenme ve hazır bulunuşluluk kavramlarını içeren bir kavramdır. Diğer bir ifade ile gelişim, çevre ve kalıtımın etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır (Koç ve arkadaşları, 2001; Bacanlı, 2005).

Beden eğitiminin gelişim üzerine etkileri dört başlık altında incelenmek mümkündür (GSB., 1973; Güneş, 2001; Mirzeoğlu, 2003; Siendentop, 2004):

1. Fiziksel (Organik) Gelişime Etkisi,
2. Psiko-motor (Sinir-Kas) Gelişime Etkisi,
3. Zihinsel Gelişime Etkisi,
4. Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi.

Bireylerde bu gelişiminin sağlanabilmesi için kontrollü ve sınırlı bir çevrede ve de bir öğretmenin gözetimi altında beden eğitimi faaliyetlerinin yapılması gerekir (Singer ve Dick, 1974).

1.7.1. Fiziksel (Organik) Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri çocukların organik sistemlerinin daha iyi gelişmesine katkı sağlamasıyla birlikte çocukların sağlıklı bir fiziksel yapıya kavuşmasında da önemli bir rol oynar. Bedenin boyca uzaması ve ağırlıkça artmasıyla birlikte bedeni oluşturan tüm alt sistemlerin büyümesini, olgunlaşmasını ve gelişmesini fiziksel gelişim kapsar. Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimine özgü bir amaçtır (Gökmen ve arkadaşları, 1995).

Beden eğitimi etkinlikleri, kemik özgül ağırlığını ve bağ dokularının esnekliğini artırarak bunları baskı ve gerginliklere karşı güçlendirir. Beden eğitimi

etkinlikleri düzenli yapıldıklarında, organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığını, buna bağlı olarak, iç organların fonksiyonlarını geliştirir (Erkal ve arkadaşları, 1998). Böylece organizmanın değişen koşullara daha kolay uyum sağlaması ve yorgunluğa karşı koyma gücü de artar (Mirzeoğlu, 2003). Daha enerjik bir organizma sağladığı gibi bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Bedensel işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi sağlar ve iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasına yardımcı olur. Sürat, çabukluk, esneklik ve refleks gelişimini artırır (Açak ve arkadaşları, 1997). Vücut yağ oranını düşürür ve kilo almayı önler. Vücutta kılcal damar sayısı artar ve kalp üzerinde olumlu etkilere yol açar. Kalp volümü ve kalbin pompaladığı kan miktarı artar, kalbi besleyen kroner damarlar genişler (İnal, 2003; Günay ve arkadaşları, 2006).

İnsan sağlığını tehdit eden fazla kiloların atılması, hastalıkları, sakatlıkları ve özellikle kalp-kan dolaşım sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkları önlemesi, onların iyileştirilmesi, gelişmiş kas, iskelet ve eklem oluşumu, fiziksel ve anatomik kondisyon ile yüksek performans için beden eğitimi etkinliklerinin önemi büyüktür (Doğu ve arkadaşları, 2003; Aracı, 2004).

Beden eğitimi dersleri; kuvvet, sürat, çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, adale tahammülü, iyi postür ve vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsamalı; ayrıca fiziki faaliyet ve egzersizler de vücudun bütün parça ve sistemlerine tesir etmelidir (Muallimoğlu, 1998). Ortaöğretim öğrencilerinin üzerinde yapılan araştırmalarda beden eğitimi dersinden fiziksel gelişim sağlama ve estetik güzellik elde etme konularında beklentilerinin olduğu görülmüştür (Sunay ve Sunay, 1996; Özdağ ve arkadaşları, 2006).

1.7.2. Psiko-motor (Sinir-Kas) Gelişime Etkisi

Psiko-motor gelişimi tanımlayacak olursak; genel olarak, vücut kontrolü ile koordinasyonun, başka bir deyişle sinir-kas sistemleri koordinasyonunun gelişmesi demektir (Tamer,1987; Erkal ve arkadaşları, 1998). Yaşam boyu devam eden bir

süreç olan psiko-motor gelişim motor becerilerde azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel değişmelerle ilgilidir (Özer ve Özer, 2004). Psikomotor gelişim kendini, özellikle hareket davranışındaki değişikliklerle belli eder (Mengütay, 1999). Gökmen ve arkadaşlarına (1995) göre motor gelişimi anlamının temel aracı, hareket becerilerinin gelişimsel olarak ilerlemesini gözlemektir; yani çocuğun gerçek gözlenebilir hareketleri yoluyla (dengeleme, yer değiştirme, nesne ile yapılan hareketler vb.) motor gelişim süreci izlenebilir.

Psiko-motor gelişme beden eğitimi ve spora özgü bir amaçtır. Bu aynı zamanda spor becerileri kazanma demektir. Bu amacın çok genel ve özel uygulamaları vardır. Psiko-motor gelişimin sağlanması, genel olarak vücut kontrolünün ve koordinasyonunun gelişmesi demektir. Böylece kişi daha zarif, kolay ve verimli bir şekilde hareket edebilir. Psiko-motor gelişim, özel olarak çeşitli spor becerileri, dans ve cimnastik hareketleri ile ilgilidir. Bu hareketler spor çeşidine göre çok özel becerilerdir. Sportif beceriler özelleşmiş olup branşa özgüdür (Tamer ve Pular, 2001).

Gallahue'ye göre psiko-motor gelişim, refleks hareketleri dönemi (18 haftalık), ilkel hareketleri dönemi (0-2 yaş), temel hareketleri dönemi (2-7 yaş) ve spor hareketleri dönemi (7-14 yaş ve üstü) olmak üzere dört döneme ayrılır (Mengütay, 1999; Özer ve Özer, 2004).

Ortaöğretim öğrencilerinin psiko-motor gelişim üzerine yapılan araştırmada olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan çalışmada beden eğitimi derslerine katılmayan öğrenci grubu, beden eğitimi derslerine 40 ders saati katılmışlar ve sonuç olarak yaşa bağlı olarak boy uzunluğu, vücut ağırlığı, vücut yağ yüzdesi, patlayıcı kuvvet ve sol ve sağ el pençe kuvvetlerinde anlamlı düzeyde artışlar olduğu saptanmıştır (Karakuş ve Koç, 1997). Yenal ve arkadaşlarının (1999) yaptığı benzer çalışmada, beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan grubun katılmayan gruba göre motor beceri ve yeteneklerinde belirgin şekilde gelişmeler olduğunu görülmüştür.

1.7.3. Zihinsel Gelişime Etkisi

Zihinsel gücün malzemesini, bilginin edinilmesi, anlaşılması ve içgörü kazanma gibi özellikler oluşturur. Bu özellikler yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme, düşünme süreçlerinde kullanılır (Aracı, 2004). Becerilerin öğrenilmesi öncelikle beyin ile kaslar arasında bir koordinasyon kurulmasının düşünülmesini, bunun yanı sıra zihinsel uyanıklık, hazırlık ve çabayı da gerektirir (Barrow, 1997: aktaran: Aracı, 1999).

Serbes ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları çalışmada ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinden okul spor takımlarında oynayan öğrencilerin akademik başarıları 3,19 ile 4,17 (5'li sisteme göre) arasında değiştiğini tespit etmişlerdir. Yine benzer bir çalışmada ortaöğretimde düzenli ve planlı beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin problem çözme yaklaşımlarının, bu faaliyetlere katılmayan öğrencilere göre daha sıklıkla ve etkili kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Şenduran ve Amman, 2006). Yapılan bu araştırmalar beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin zihinsel gelişime olumlu katkısı olduğunu göstermektedir.

1.7.4. Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi

Sosyal ve duygusal gelişim karşılıklı etkileşim içerisinde. Bireyin önce birey olarak kendine uyum sağlaması, bir başka deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur (Aracı, 2004).

Demokratik toplumlarda kişilerin başkalarına ve topluma karşı sorumlulukları devamlı artmaktadır. Bu ortamlarda öğrencilerin sosyal sorumluluklar almasında, beden eğitimi etkinliklerinin önemli derecede katkısı vardır. Bu katkı sayesinde kişisel sorumluluklarını kabul ederek, sorumluluk bilincine varmaktadırlar. Sosyal sorumluluk, otoriteye saygıdan öte örf, adet ve kanunlara uyma isteği ve eğiliminde olmaktadır (Tamer ve Pulur, 2001).

Sosyal bir kurum olan okullarda verilen beden eğitimi etkinlikleri öğrencilerin sosyal yapıya sahip bir çevre edinmelerine ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olur. Gerek grup ile gerekse kişisel olarak fiziksel etkinliklere katılmanın öğrencinin bedeninde olduğu kadar kişilik gelişimi üzerinde de yapıcı etkisi vardır. Etkinliklerin demokratik bir ortamda yapılması ile öğrencide demokratik değerler gelişir. Bu değerler; etkinlikler sırasında öğrencileri birlikte çalışmaya yönlendirir, öğrencilerin arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur, öğrenciler takım arkadaşları ile işbirliği yaparak birlikte çalışabilme becerisi kazanırlar (Tamer, 1987). Oyunlarda sağladıkları başarılar kişiliklerini geliştirirken oyun zekalarıyla arkadaşlarına sağladıkları üstünlükler ise onların zamanla liderlik özelliklerini de ortaya çıkarmaktadır (Harmandar, 2004). Bununla beraber beden eğitimi etkinlikleri bireylere liderlik eğitimi için imkanlar sağladığı gibi; aynı zamanda iyi bir seyirci, iyi bir yarışmacı olabilme vasıflarını da kazandırır (Erkal ve arkadaşları, 1998).

1.8. Orta Öğretim Öğrencisi İçin Beden Eğitimi Dersinin Önemi

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir ve öğrenciler istek ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda bu programlardan birine yönelerek yetişme imkânı bulurlar. Çağımızda devamlı olarak değişen ve gelişen teknoloji bireyler üzerinde etki oluşturmaya başlamıştır. Bu noktada eğitimin işlevi, toplum üzerindeki bu etkiye karşı nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Bilindiği gibi, nitelikli insan gücü de fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı olmayı gerektirir. Bu da beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan çok yönlü hareket çeşitlerini ve prensiplerini içeren beden eğitimi ve spor eğitimiyle kazanılır. Spor, eğitim ile ilişkilendirirken beden eğitimi kavramıyla beraber düşünmek doğru bir yaklaşım olur. Çünkü beden eğitimi ile spor birbirini tamamlayan bütünün parçaları gibidir. Dolayısıyla eğitimde program geliştirmede, beden eğitim programlarının yeri de önemlilik arz etmektedir (Çoban ve arkadaşları, 2003).

Beden eğitimi dersleri okul programlarının ayrılmaz bir parçası olarak bireyin bir bütün olarak gelişimine destek olur. Sportif aktiviteler yoluyla fiziksel

gelişimlerinin ve becerilerinin artırılması, çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine de katkı sağlar. Beden eğitimi derslerinde öncelikle çocuğun sporla ilgili bilgi düzeyinin artırılarak, kurallar, teknikler, sağlık, beslenme gibi konularda bilgi birikiminin sağlanması amaçlanmalıdır (Çiçek ve arkadaşları, 2002).

Beden eğitimi ve spor için ortaya konan amaçların gerçekleşmesi, kuşkusuz ortaöğretim gibi spora başlama ya da sporda gelişim yaşı hatta bazı spor dalları için performans yaşı olarak kabul edilebilecek bir çağda (14–18 yaş), daha da önem kazanmaktadır. Kaldı ki; bu dönem sonunda üniversite eğitime geçerek mesleki eğitim alacak bir gencin, gelişim özelliklerini sağlıklı bir biçimde kazanması, bu önemi daha da arttırmaktadır (Sunay ve arkadaşları, 2002).

1.9. Beden Eğitimi Dersinin Genel Amaçları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan 58. Madde: "Devlet; gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." ve 59. Madde: "Devlet; her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet, başarılı sporcuyu korur." ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen genel amaçlar doğrultusunda, beden eğitimi dersinin genel amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Bu öğretim programının amacı öğrenciyi;

1. Atatürk'ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili düşüncelerini özümsemiş, millî bayram ve kurtuluş günlerinin anlam ve önemini kavramış dolayısıyla bu anlamdaki tüm etkinliklere katılmaya gönüllü,

2. Fiziksel etkinliklere katılım yoluyla, hareket bilgi ve becerilerini geliştiren ve bu becerileri alışkanlık hâline getiren,

3. Sportif etkinlikler yoluyla, spora özgü kuralları, bilgi ve becerileri uygulayabilen ve bu becerileri yaşantısında olumlu olarak kullanabilen,

4. Düzenli etkin katılım ile sağlığı güçlendirici bilgi ve becerileri yaşamında ve kişisel gelişiminde kullanabilen,

5. Spor organizasyonlarına katılım yoluyla, spor bilinci gelişmiş sosyal bireyler olarak yetiştirmektir (<http://ttkb.>, 2012).

Spor insanlığın var oluşundan günümüze kadar gelen bir olgudur. Çeşitli zamanlarda, çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. İnsanlığın doğuşu yani hareketin var olmasıyla birlikte ortaya çıkan spor, hareket etmek, eğlenmek, boş zamanları değerlendirmek, avlanmak, askeri eğitim, savaş için bir hazırlık, eğitim ve ülkelerin yönetilmesi gibi çeşitli amaçlarla çeşitli alanlara hizmet etmiştir. Bu amaçlar için kullanılan spor olgusunun amaçlara yönelik olarak çok çeşitli tanımları bulunmaktadır. Spor; günümüz dünyasında bir bilim alanı olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında eğlence ve ticaret sektöründe de önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar sağlıklı yaşamak içinde spor yapmaktadırlar. Fakat bu amaçlarından en önemlisi beden eğitimi ve spor adı altında sporun eğitim amaçlı kullanılmasıdır (Sönmez ve Sunay 2004).

2104 sayılı Tebliğler Dergisi'nde Türk Milli Eğitiminde beden eğitimi dersinin amaçları şöyle sıralanmıştır;

Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır. Bu genel amaçlar ise;

1. Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
2. Milli bayramları ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme törenlere katılmaya istekli olabilme.
3. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
4. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
5. Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.
6. Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
7. Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
8. İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
9. Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
10. Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
11. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- 12.Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme.
- 13.Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
- 14.Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- 15.İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- 16.Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 17.Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- 18.Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme.

Beden eğitimi dersleri bütün eğitim kurumlarında bu genel amaçlar çerçevesinde 1982 yılından itibaren, yürütülmektedir. Bu uzun süreçte beden eğitimi dersinin genel amaçları üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış, yapılan bazı araştırmalar incelendiğinde ise beden eğitimi dersi genel amaçlarına kısmen

ulaşıldığı sonucu bulunmuştur (Sönmez ve Sunay, 2001; Sunay ve arkadaşları, 2002; Demirhan ve arkadaşları, 2003). Beden eğitimi dersinin genel amaçlarına kısmen ulaşıp, tam olarak ulaşılamamasın birçok nedeni olabilir. Çiçek ve arkadaşlarına (1998) göre bu nedenlerin başında beden eğitimi derslerinin kalabalık sınıflarda, yetersiz malzeme ve tesislerde yapılması ve öğretmenlerin ders içi ve ders dışı öğretim yüklerinin fazla olması sorunları gelmektedir.

1.10. Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersi Uygulamaları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 26'ncı maddesinde 30.3.2012 tarihinde yapılan değişiklikle ortaöğretim şu şekilde tarif edilmiştir: “Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar”.

Ortaöğretim kurumlarında, beden eğitimi dersi 9. sınıflarda zorunlu olarak haftada 2 ders saati verilirken 10. sınıflarda, 11. sınıflarda ve 12. sınıflarda ise beden eğitimi dersi haftalık 2 ders saati seçmeli olarak verilmektedir. (<http://ogm.>, 2012).

Ortaöğretim okullarında bu uygulama ile beden eğitimi dersi amaçlarına ulaşabilmek için; atletik etkinlikler, jimnastik etkinlikleri, ritim etkinlikleri, sağlık bilgisi ve ilkyardım, oyunlar, güreş, halk dansları, ulusal tören etkinliklerine yer verilmelidir (Demirhan, 2006). Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi derslerinde bu etkinliklere yer verilirken aşağıdaki uygulamalarda göz önünde tutulmalıdır (Açık ve arkadaşları, 1997; Aracı, 1999):

1. Takım oyunları ve yarışmalar düzenlemeli ve takım oyunlarında teknik taktik ayrıntıları verilmeli,
2. Kız ve erkek karma takım oyunlarına yer verilmeli,
3. Beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve hız alıştırmaları üst düzeyde yapılmalıdır.

4. Kuvvet ve dayanıklılık alıştırmaları erkeklerde tam yüklenme ile yapılmamalıdır.
5. Karma ritmik etkinlikleri, halk oyunları, dans ve izciliğe yer verilmeli,
6. Spor dallarında tekniğe son biçim verilerek hareketlerde akıcılık sağlanmalı,
7. Ara dinlenmeli olarak çalışmaların süresi 50-60 dakikayı geçmemeli,
8. Özel ilgiler doğrultusunda çok yönlü gelişimleri sağlanmalı,
9. Sık sık sağlık denetimleri yapılmalı,
10. Öğrencilerin yaratıcılıkları desteklenmeli,
11. Verimliliğinde süreklilik sağlanabilmesi için gerekli açıklamalar yapılmalı.

1.11. Beden Eğitimi Dersi ve Tutum

Yapılan bu çalışmada, araştırma konusu ile ilgili olan tutum hakkında ve tutumun beden eğitimi dersine ilişkin etkileri hakkında kısaca şu temel konulara değinilmiştir:

1.11.1. Tutum

Tutum terimi, Latince kökeninde ‘harekete hazır’ anlamına gelmektedir (Ateş, 1992). Tutum, psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla damgalanmış bir nesne veya duruma ilişkin olarak bireyin olumlu veya olumsuz duygusal tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekliliği olan bir hazır olma durumudur (Sherif M, and Sherif.,1999).

Franzoı’a (2003) göre tutum, bireyin bir nesneyi olumlu ya da olumsuz değerlendirmesidir. Bir başka ifade ile tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve

bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2005).

Yapılan literatür taramasında, tutum ve beden eğitimi dersi arasında ki bağlantı genel bir değerlendirme ile şu şekilde açıklanabilir:

Tutumlar ve onların oluşması, değişmesi/değiştirilmesi, ölçülmesi genelde psikolojinin, özelde sosyal psikolojinin önemli konularından birini oluşturmaktadır (Erkuş, 2003). Tutum konusuna önem verilmesinin nedeni; bireyin çevresine uyumunu kolaylaştıran bir sistem oluşturmasının yanı sıra, davranışları yönlendirici bir güce sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Tutumların davranışların gerisindeki yönlendirici güçler olduğu bilinmektedir. Tutum dinamiğinin incelenmesi ile bir yandan; tutumların işleyiş biçimi belirlenebilecek ve davranışların ön kestirimleri olanağı doğacak, diğer yandan tutum değişimi sürecinin koşulları saptanacak ve insan davranışları, tutumları kontrol edilerek denetim altına alınabilecektir (İnceoğlu, 2005). Tutum, öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren ve karar verme sürecinde yanlılığa neden olabilen bir olgudur (Ülgen, 1996).

Tutum, beden eğitimi dersi ile birlikte değerlendirildiğinde şu ifadeler eşliğinde anlatılabilir. Bir derse karşı olumlu tutum geliştirme; derse katılma isteği, karşılık vermekten tatmin olma, bir değeri olduğunu kabullenme ve bir değer olarak kabulüne taraftar olma şeklindeki davranışları içerir (Özçelik, 1998). Kangalgil'e (2006) göre öğrenci tutumları öğretmenler ve program için önemli bir boyuttur. Öğrencilerin gelişmesinde önemli bir rolü bulunan okul, sınıf, ders ortamı ve öğretmen davranışları, tutumların oluşturulmasında büyük bir önem taşır. Diğer bir ifade ile öğrencilerin; okul, ders, program, sınıf ve öğretmen gibi benzeri değişkenlere karşı oluşturdukları tutumlar onların öğrenimlerini ve gelecek hayatlarını etkileyecektir.

Beden Eğitimi dersinin daha etkin ve yaygın duruma getirilebilmesi ve çocukların bir bütün olarak gelişmesi, bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlı görülmektedir. Başarı ve tutum arasındaki ilişkiyi inceleyen

birçok çalışma, öğrencilerin bir derse yönelik tutumu ile öğrencinin o dersteki başarısı arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermiştir (Şen ve Koca, 2005; Peker ve Mirasyedioğlu, 2003). Bununla beraber, davranışların da tutumları etkilemesi söz konusu olmaktadır. Tutumlar doğuştan getirilmez, farklı kaynaklardan etkilenerek sonradan oluşturulurlar. Tutumların erken yaşta oluştuğu görülürken, bununla beraber yeni tecrübeler, yeni öğrenmelerle değişikliğe uğrayabileceğini gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2005).

Tutumlar, en olumludan en olumsuzaya kadar çeşitli derecelerde olabilir. Olumsuz tutumlar; nesne ya da fikirler konusunda olumsuz inanca sahip olma, onu reddetme veya sevmeme, ona karşı hareketlerde bulunmayla kendini gösterebilir. Olumlu tutumlar ise; nesnelere ya da fikirler konusunda olumlu inanca sahip olma, onu benimseme ve sevmeye ile kendini gösterebilir (Demirhan ve Altay, 2001). Öğrenciler herhangi bir derse olduğu kadar beden eğitimi dersine ilişkin de olumlu veya olumsuz tutum geliştirebilirler. Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olması ders etkinliklerinin verimli işlenmesini sağlayıp dersin özel ve genel amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırabilir veya öğrencilerin gelecekteki çeşitli fiziksel aktivitelere gönüllü katılımlarını sağlayabilir (Silverman and Scrabis, 2004).

Tüm bu araştırmalar ışığında tutumun tek başına davranışa yol açtığını söylemek mümkün değildir. Tutumlar en azından bir başka etken ile karşılıklı etkileşim halinde davranışa yol açmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sağlıklı bir şekilde tespit edilip, beden eğitimi dersine olumlu bakmaları sağlanarak öğrenimleri ve spor yaşantıları olumlu hale getirilebilecektir (Kağıtçıbaşı, 2005).

1.11.2. Tutum Oluşturucu Öğeler

Tutumu oluşturan üç temel öge vardır (Kağıtçıbaşı, 2005; Aronson ve arkadaşları, 2005).

- * Bilişsel Öge,
- * Duygusal Öge,
- * Davranışsal Öge,

Kısaca tutum, sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğiliminin bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2005).

1.11.2.1. Bilişsel Öge

Bilişsel öge, bireyin özellikle tutum nesnesine ilişkin sahip olduğu olgu, bilgi ve inançları içeren düşüncelerinden meydana gelmiştir (Taylor ve arkadaşları, 2003). Aronson ve arkadaşlarına (2005) göre bilişsel öge, tutum nesnesi ile ilgili düşünceler ve inançlardan oluşmuştur.

Sakallı'ya göre bireyin tutum nesnesi hakkındaki bilgi, inanç veya düşünceleri pozitif veya negatif olabilir. Eğer bir insan beden eğitimi ders aktivitelerinin akademik başarıyı düşürdüğüne inanıyorsa, bu bilimsel açıdan yanlış bile olsa o kişi için doğrudur (Sakallı, 2001).

1.11.2.2. Duygusal Öge

Duygusal öge, tutum nesnesine ilişkin duygulardan oluşur (Aronson ve arkadaşları, 2005). Taylor ve arkadaşlarına (2003) göre duygusal öge, bireyin tutum nesnesine ilişkin olumlu veya olumsuz değerlendirmeleri içeren duygu ve hislerinden meydana gelir. Diğer bir ifade ile duygusal öge, tutumun bireyden bireye değişen ve gerçeklerle açıklanamayan hoşlanma veya hoşlanmama yönünü oluşturur (Baysal ve Tekarslan, 1996).

1.11.2.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, bireyin tutum nesnesine ilişkin davranış eğilimini içerir (Taylor ve arkadaşları, 2003; Aronson, ve arkadaşları, 2005). İnceoğlu'na (2000) göre bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Ancak davranışsal öge davranışın kendisi değil, davranış eğilimidir. Davranış eğilimleri bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altında olabilir.

1.11.3 Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlar

Yapılan literatür taramasında, yurt içinde ve yurt dışında öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları konusunda, çeşitli eğitim kurumları üzerinde bir çok araştırma yapıldığı görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencileri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir (Chung and Philips, 2002; Hatten, 2004; Koca ve Aşçı, 2004; Koca ve Demirhan, 2004; Stenzer ve arkadaşları, 2004; Alenezi, 2005; Balyan ve arkadaşları, 2005; Koca ve arkadaşları, 2005; Koca ve Aşçı, 2006).

Beden eğitimi dersine ilişkin tutum çalışmalarının bazılarında ise ortaöğretim öğrencilerin cinsiyetlerine göre, okul türlerine göre, anne ve baba eğitim durumlarına göre, egzersiz ve spor yapma alışkanlıklarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında fark olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sınıfları arttıkça beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanların da bir azalma olduğu görülmektedir (Şişko ve Demirhan, 2002;2007; Hünük ve Demirhan, 2003; Kangalgil ve arkadaşları, 2004; Güllü, 2007).

2. MATERYAL VE METOD

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örnekleme, araştırma ile ilgili verilerin toplanması ve verilerin analiz işlemleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacını ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Araştırmanın amacına yönelik olarak araştırmada, mevcut durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel taramaya ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Betimsel tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. İlişkisel tarama modelleri ise; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığının veya derecesinin belirlendiği ya da analiz edildiği çalışmalardır (Karasar, 2003; Büyüköztürk ve arkadaşları, 2011). Bu yöntemlerle ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi incelenmiştir. Bu araştırma modeline ilişkin olarak ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarına bağlı olarak geliştirilen ve test edilecek hipotezler aşağıda sıralanmıştır:

H₁: Farklı cinsiyetlerine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₂: Ailede aktif spor yapmış olan ve ailede aktif spor yapmamış olan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Okul takımlarında aktif sporcu olan öğrenciler ile okul takımlarında aktif sporcu olmayan öğrenciler arasında beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄: Farklı okul türlerine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır

H₅: Farklı sınıflara göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₆: Düzenli spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Farklı yaş gruplarına göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₈: Ailelerin farklı gelir durumlarına göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₉: Farklı kardeş sayısına göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₀: Farklı baba mesleğine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₁: Farklı anne mesleğine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₂: Baba eğitim durumu farklı olan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₃: Anne eğitim durumu farklı olan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

2.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem grubu için Afyonkarahisar ili merkezinde bulunan; Süleyman Demirel Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Afyon Lisesi, Anafartalar Anadolu Lisesi, Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi, Fatih Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Merkez Endüstri ve Meslek Lisesi, Gazi Endüstri ve Meslek Lisesi, Ali Çetinkaya Kız Meslek Lisesi ve Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi olmak üzere toplam 13 ortaöğretim okulunda öğrenim gören 500 öğrenciye araştırma ölçekleri uygulanmıştır. Ancak 500 ölçekten, anketlere verilen eksik cevaplardan dolayı 95 anket değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Dolayısıyla araştırma geriye kalan 405 ortaöğretim öğrencisinin anketleri ile yürütülmüştür. Örneklem grubunun diğer özelliklerine tanımlayıcı istatistiklerde yer verilmiştir (Tablo 1).

2.4. Veri Toplanması

Araştırma amacına uygun olarak gerekli verileri elde etmek için araştırma anketi (Ek 1) kullanılmıştır. Anket genel olarak 2 bölümden oluşmaktadır.

2.4.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişisel Bilgi Formu

Anketin birinci bölümünde, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” yer almaktadır. Bu bölümde, araştırmada inceleme konusunun bağımsız değişkenlerini oluşturan ortaöğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine (okul türü, sınıf, yaş, aktif sporcu, cinsiyet, aile kişisel bilgileri vb...) ilişkin sorular bulunmaktadır.

2.4.2. Ortaöğretim Öğrencileri Beden Eğitimi Ders Tutum Ölçeği

Beden eğitimi dersi tutum ölçeği için konu ile ilgili literatür taranmıştır. Literatür taramasında tutum ölçekleri, beden eğitimi derslerine yönelik tutumlar ve öğrencilerin beden eğitimi dersine bakış açıları incelenmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik bakış açılarının ve beden eğitimi dersine yönelik tutumların incelendiği çalışmalardan yararlanılarak 50 maddelik 5 li likert tipi ölçek taslağı hazırlanmıştır (Tezbaşaran, 1995; 1997; Tavşancıl, 2002; Güllü, 2007). Tutum ölçeği hazırlanırken, olumlu ve olumsuz madde sayılarının eşit olmasına ve maddelerin bilişsel, davranışsal ve duyuşsal tutumları ölçme açısından dengeli dağılımına dikkat edilmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliliği için ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Görüşlerine başvurulmuş uzmanlardan 2 'si eğitim bilimleri ölçme ve değerlendirme alanında uzman öğretim üyesi, 4'ü de beden eğitimi ve spor anabilim dalında öğretim üyesidir. Uzman görüşlerinden ve deneme uygulamasından sonra gerekli düzeltmeler yapılarak ölçek 36 maddeye düşürülerek, uygulama ölçeği oluşturulmuştur.

Uygulama ölçeği, 36 maddeden oluşmakta olup 5'li likert tipidir. Ölçekte yer alan; 2, 3, 5, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 19, 20, 21, 25, 26, 29, 30, 32, 33, 35 ve 36. Maddeler olumlu; 1, 4, 6, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 27, 28, 31 ve 34. maddelerde olumsuz ifadeler içermektedir.

Ölçek derecelemesi ;

Olumlu maddeler için; Kesinlikle Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kısmen Katılıyorum (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklindedir.

Olumsuz maddeler için ise; Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kısmen Katılıyorum (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle Katılmıyorum (5) şeklinde dereceleme yapılmıştır.

Uygulama sonrasında ölçeğin yapı geçerliliği için, faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır. Faktör analizi ve madde analizi sonucunda ölçek 29 maddeye düşürülerek, 29 maddeye ait veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Değerlendirme de ölçekte her bir maddeye ve toplam ölçeğe verilen cevapların aritmetik ortalamaları alınmış olup, ortalama değerleri yorumlamak için standart bir aralık kriteri geliştirilerek niteleme yapılmıştır. Aralık katsayısı ve niteleme aşağıda gösterilmiştir:

$$\text{Puan Aralığı} = \frac{\text{En Yüksek Puan} - \text{En Düşük Puan}}{\text{Grup Sayısı}}$$

Bu araştırma için aralık katsayısı yukarıdaki formül doğrultusunda aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

$$\text{Puan Aralığı} = \frac{5 - 1}{5} = 0,8 \text{ olarak bulunmuştur.}$$

Bu aralık katsayısına bağlı olarak öğrencilerin puan aralıkları derecelendirilmiş ve aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Tekin, 1994).

1,00- 1,79	Çok Kötü
1,80- 2,59	Kötü
2,60- 3,39	Orta
3,40- 4,19	İyi
4,20- 5,00	Çok İyi

2.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri analizleri için 405 anket değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 14.01 for Windows paket programı kullanılmıştır.

Öncelikle, ortaöğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin verilerin tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiş ve bulgular frekans tablolarında gösterilmiştir. İkinci olarak, araştırma anketinde yer alan beden eğitimi ders tutum ölçeğinin yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Bartlet testi, örneklem büyüklüğünün uygunluğu ise Keiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile değerlendirilmiştir. Diğer taraftan, ölçeğin tutarlığı için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin nicel veya sürekli veriler olması ve örnekleme yer alan her bir grubun 30 bireyden fazla olmasından dolayı gruplara ilişkin yapılan karşılaştırmalarda parametrik testlerden (Alpar, 2010; Çokluk ve arkadaşları, 2010) yararlanılmıştır. Ayrıca verilere parametrik olmayan analizler de uygulanmış olup elde edilen sonuçların parametrik test sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Bu çerçevede, araştırmanın örneklem grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri ile beden eğitimi ders tutumları arasında ilişki olup olmadığı iki grup için "bağımsız örneklem için t-testi", ikiden fazla gruplar için "bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi" ile test edilmiştir. Varyans analizinde gruplar arasında farklılık çıkması durumunda söz konusu farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar, %95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilere uygulanan istatistiksel analizlerin sonuçları yer almaktadır.

Tablo1. Örneklem Grubunun Dağılımı

Değişkenler	Grup	f	%
Cinsiyet	Kız	205	50,6
	Erkek	200	49,4
Yaş	15	27	6,7
	16	56	13,8
	17	113	27,9
	18	128	31,6
	19	81	20,0
Sınıf	9.Sınıf	34	8,4
	10.Sınıf	133	32,8
	11.Sınıf	127	31,4
	12.Sınıf	111	27,4
Okul Türü	Fen Lisesi	70	17,3
	Anadolu Öğretmen Lisesi	75	18,5
	Anadolu Lisesi	80	19,8
	Meslek Liseleri	180	44,4
Okul Takımında Oynama Durumu	Evet	179	44,2
	Hayır	226	55,8
Okul Dışında Düzenli Fiziksel Aktivite Yapma Durumu	Yapmıyorum	76	18,8
	Nadiren yapıyorum	222	54,8
	Her zaman yapıyorum	107	26,4

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %50,6'sı kız öğrenci, %31,6'sı 18 yaşında, %32,8'i 10. sınıf öğrencisi, %44,4'ü meslek lisesi öğrencisi, , %55,8'i okul takımlarında aktif sporcu olmayan, %54,8'inin okul dışında nadiren spor yaptığı görülmektedir.

Tablo2. Örneklem Grubunun Ailesine İlişkin Özellikler

Değişkenler	Grup	f	%
Baba Eğitim Durumu	İlkokul (1-5. sınıflar)	19	4,7
	Ortaokul (6-8. sınıflar)	55	13,6
	Lise (9-11. sınıflar)	161	39,8
	Üniversite	170	42,0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul (1-5. sınıflar)	49	12,1
	Ortaokul (6-8. sınıflar)	68	16,8
	Lise (9-11. sınıflar)	190	46,9
	Üniversite	98	24,2
Baba Meslek	İşçi	47	11,6
	Memur	146	36,0
	Emekli	25	6,2
	Çiftçi	15	3,7
	Serbest Meslek	85	20,9
	İşyeri Sahibi	15	3,7
	Özel Şirket	72	17,8
Anne Meslek	Ev Hanımı	256	63,2
	Memur	92	22,7
	Emekli	2	0,5
	Serbest Meslek	6	1,5
	İşçi	3	0,7
	İşyeri Sahibi	2	0,5
	Özel Şirket	44	10,9
Aylık Gelir Durumu	0-629 TL	9	2,2
	630-1000TL	46	11,4
	1001-1460TL	80	19,8
	1461-1999TL	122	30,1
	2000TL ve üstü	148	36,5
Kardeş Sayısı	Kardeşim yok	49	12,1
	1 Kardeşim var	168	41,5
	2 Kardeşim var	145	35,8
	3 Kardeşim var	40	9,9
	4 Kardeş ve üstü	3	0,7
Ailenin Spor Geçmişi	Evet	200	49,4
	Hayır	205	50,6

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %42'sinin baba eğitim durumu üniversite, %46,9'unun anne eğitim durumu lise, %36'sının baba meslek memur, %63,2'sinin annesinin ev hanımı, %36,5'inin aylık geliri 2000 TL ve üstü, %41,5'i bir kardeş, %50,6'sının ailesinde geçmişte spor yapılmadığı görülmektedir.

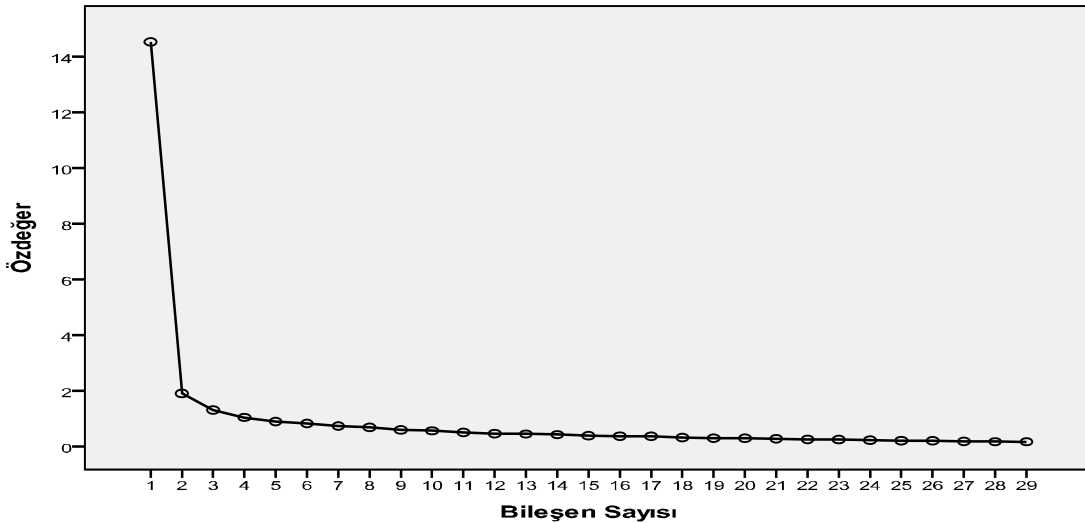
3.1. Faktör Analizleri

3.1.1. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 3. KMO ve Bartlett Küresellik Testi Tablosu: Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterlilik Ölçümü	0,960	
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-kare	8545,865
	Serbestlik derecesi	406
	Anlamlılık (p)	0,000

Faktör analizinin uygulanacağı örneklemin yeterliliğinin ölçülmesi KMO ölçümü ile yapılmıştır. Bu değer 1'e ne kadar yakın ise eldeki veri grubuna faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu kabul edilir. KMO testi neticesinde bulunan değer 0,5'in altında ise değişken çiftleri arasındaki ilişkilerin diğer değişkenlerce açıklanamayacağını gösterir ki bu durumda faktör analizine devam edilmez (Bayram, 2004; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği KMO örneklem yeterlik ölçümü değeri 0,960 ve Bartlett Küresellik Testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0.001$ olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, ilgili veri grubuna faktör analizi yapılmasının uygun olduğu kabul edilmektedir.

Şekil 1. Yamaç Eğim Grafiği

Tablo 4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Faktör Analizi ve Cronbach's Alpha (α) Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri
BEDTÖ23. Beden eğitimi dersi programdan kaldırılrsa mutlu olurum.	0,799
BEDTÖ 28. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğrendiğimi düşünüyorum.	0,793
BEDTÖ27. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	0,783
BEDTÖ20. Beden eğitimi dersinin olduğu gün heyecanlı ve sevinçli olurum.	0,769
BEDTÖ30. Beden eğitimi derslerinde stres atarak, rahatlayıp gevşiyorum.	0,758
BEDTÖ21. Beden eğitimi dersinde kendimi rahat hissedirim.	0,757
BEDTÖ19. Beden eğitimi dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.	0,748
BEDTÖ25. Dersler arasında en çok Beden eğitimi dersini severim.	0,747
BEDTÖ32. Beden eğitimi dersleri yeteneklerimi keşfetmemi ve geliştirmemi sağlıyor.	0,747
BEDTÖ31. Üniversite giriş sınavlarına hazırlık kaygısı beden eğitimi derslerine katılma isteğimi azaltıyor.	0,746
BEDTÖ34. Beden eğitimi derslerine girerken tedirgin, gergin ve sıkıntılı olurum.	0,733
BEDTÖ3. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	0,732
BEDTÖ1. Beden Eğitimi derslerini sıkıcı bulurum.	0,732
BEDTÖ18. Beden eğitimi dersi zorunlu olmasa girmek istemem.	0,731
BEDTÖ2. Beden eğitimi dersleri benim için eğlencelidir.	0,725
BEDTÖ29. Beden eğitimi dersi, okulu ve diğer dersleri daha çok sevmemi sağlıyor.	0,724
BEDTÖ33. Beden eğitimi dersleri arkadaşlık ilişkilerimi geliştirmemi sağlıyor.	0,703
BEDTÖ35. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	0,697
BEDTÖ26. Beden eğitimi dersinde öğrendiklerimi seviyorum.	0,691
BEDTÖ22. Beden eğitimi dersi beni huzursuz eder.	0,688
BEDTÖ24. Beden eğitimi dersinde yapılan hiçbir etkinlik ilgimi çekmez.	0,686
BEDTÖ36. Beden eğitimi ders aktivitelerinin fiziksel ve ruhsal gelişimime katkı sağladığımı düşünüyorum.	0,643
BEDTÖ8. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	0,639
BEDTÖ4. Beden eğitimi dersinde zaman geçmek bilmez.	0,634
BEDTÖ9. Beden eğitimi dersi eğitimin her aşamasında zorunlu olarak yer almalıdır.	0,616
BEDTÖ5. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duygumun artmasını sağlıyor.	0,616
BEDTÖ12. Beden eğitimi dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır.	0,612
BEDTÖ17. Beden eğitimi dersine katılmaktan hoşnut değilim.	0,607
BEDTÖ7. Beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim.	0,597
BEDTÖ Özdeğer	14,531
BEDTÖ Açıklanan Varyans (%)	50,107
BEDTÖ Cronbach's Alpha	0,963

Faktör analizi birinci aşamada 36 madde ile yapılmış olup, faktör yükü 0,50'nin altında kalan 6, 10, 11, 14, 16, 28 ve 31. maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Sonraki aşama 29 madde ile faktör analizi tekrarlanmıştır. Tablo 4 ve şekil 1 incelendiğinde beden eğitimi dersi tutum ölçeğinde de birinci faktörün özdeğer (14.531) ve açıkladığı varyans (50.107) yüksek iken, ikinci faktörün öz değeri

(1.903) ve açıkladığı varyans (6.56) oranının oldukça düşük çıkması, buna karşılık ikinci faktör ve sonraki faktörün öz değeri arasında yakınlık bulunması ile birlikte yamaç eğim grafiği dikkate alındığında beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin tek boyutlu olmasına karar verilmiştir. BEDTÖ'ne iç tutarlık testi yapılarak Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. BEDTÖ Cronbach's Alpha değerinin ise 0,963 olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Frekans ve Yüzdeleri

BEDTÖ Maddeleri		Kesinlikle Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kısmen Katılıyorrum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
BEDTÖ23. Beden eğitimi dersi programdan kaldırılsa mutlu olurum.	<i>f</i>	7	25	31	124	218
	%	1,7	6,2	7,7	30,6	53,8
BEDTÖ 28. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğrendiğimi düşünüyorum.	<i>f</i>	6	22	38	141	198
	%	1,5	5,4	9,4	34,8	48,9
BEDTÖ27. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	<i>f</i>	8	21	23	130	223
	%	2,0	5,2	5,7	32,1	55,1
BEDTÖ20. Beden eğitimi dersinin olduğu gün heyecanlı ve sevinçli olurum.	<i>f</i>	193	149	34	20	9
	%	47,7	36,8	8,4	4,9	2,2
BEDTÖ30. Beden eğitimi derslerinde stres atarak, rahatlayıp gevşerim.	<i>f</i>	240	129	26	5	5
	%	59,3	31,9	6,4	1,2	1,2
BEDTÖ21. Beden eğitimi dersinde kendimi rahat hissedirim.	<i>f</i>	231	133	22	12	7
	%	57,0	32,8	5,4	3,0	1,7
BEDTÖ19. Beden eğitimi dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.	<i>f</i>	200	141	46	16	2
	%	49,4	34,8	11,4	4,0	0,5
BEDTÖ25. Dersler arasında en çok beden eğitimi dersini severim.	<i>f</i>	150	133	64	40	18
	%	37,0	32,8	15,8	9,9	4,4
BEDTÖ32. Beden eğitimi dersleri yeteneklerimi keşfetmemi ve geliştirmemi sağlar.	<i>f</i>	230	133	27	8	7
	%	56,8	32,8	6,7	2,0	1,7
BEDTÖ31. Üniversite giriş sınavlarına hazırlık kaygısı beden eğitimi derslerine katılma isteğimi azaltır.	<i>f</i>	10	12	28	127	228
	%	2,5	3,0	6,9	31,4	56,3
BEDTÖ34. Beden eğitimi derslerine girerken tedirgin, gergin ve sıkıntılı olurum.	<i>f</i>	7	12	33	140	213
	%	1,7	3,0	8,1	34,6	52,6

BEDTÖ3. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyarım.	f	250	121	19	6	9
	%	61,7	29,9	4,7	1,5	2,2
BEDTÖ1. Beden eğitimi derslerini sıkıcı bulurum.	f	4	6	15	84	296
	%	1,0	1,5	3,7	20,7	73,1
BEDTÖ18. Beden eğitimi dersi zorunlu olmasa girmek istemem.	f	3	7	28	103	264
	%	0,7	1,7	6,9	25,4	65,2
BEDTÖ2. Beden eğitimi dersleri benim için eğlencelidir.	f	263	120	13	5	4
	%	64,9	29,6	3,2	1,2	1,0
BEDTÖ29. Beden eğitimi dersi, okulu ve diğer dersleri daha çok sevmemi sağlar.	f	182	132	45	32	14
	%	44,9	32,6	11,1	7,9	3,5
BEDTÖ33. Beden eğitimi dersleri arkadaşlık ilişkilerimi geliştirmemi sağlar.	f	201	149	30	18	7
	%	49,6	36,8	7,4	4,4	1,7
BEDTÖ35. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uygularım.	f	202	139	28	26	10
	%	49,9	34,3	6,9	6,4	2,5
BEDTÖ26. Beden eğitimi dersinde öğrendiklerimi seviyorum.	f	216	129	44	11	5
	%	53,3	31,9	10,9	2,7	1,2
BEDTÖ22. Beden eğitimi dersi beni huzursuz eder.	f	6	13	39	109	238
	%	1,5	3,2	9,6	26,9	58,8
BEDTÖ24. Beden eğitimi dersinde yapılan hiçbir etkinlik ilgimi çekmez.	f	8	11	60	126	200
	%	2,0	2,7	14,8	31,1	49,4
BEDTÖ36. Beden eğitimi ders aktivitelerinin fiziksel ve ruhsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	f	233	143	15	6	8
	%	57,5	35,3	3,7	1,5	2,0
BEDTÖ8. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	f	295	92	9	7	2
	%	72,8	22,7	2,2	1,7	0,5
BEDTÖ4. Beden eğitimi dersinde zaman geçmek bilmez.	f	4	2	20	117	262
	%	1,0	0,5	4,9	28,9	64,7
BEDTÖ9. Beden eğitimi dersi eğitimin her aşamasında zorunlu olarak yer almalıdır.	f	253	127	23	2	0
	%	62,5	31,4	5,7	0,5	0
BEDTÖ5. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duygumun artmasını sağlar.	f	249	132	12	9	3
	%	61,5	32,6	3,0	2,2	0,7
BEDTÖ12. Beden eğitimi dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır.	f	253	118	25	7	2
	%	62,5	29,1	6,2	1,7	0,5
BEDTÖ17. Beden eğitimi dersine katılmaktan hoşnut değilim.	f	8	15	24	94	264
	%	2,0	3,7	5,9	23,2	65,2
BEDTÖ7. Beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim.	f	284	105	9	5	2
	%	70,1	25,9	2,2	1,2	0,5

Tablo 5 de öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum maddelerine verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, “Beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim” maddesine “Kesinlikle Katılıyorum” diyenler % 70,1 “Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim” maddesine “Kesinlikle Katılıyorum” diyenler % 72,8 ve ” Beden eğitimi derslerini sıkıcı bulurum” maddesine “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin oranı % 73,1 olarak görülmüştür.

Tablo 6. BEDTÖ ve Maddelerinin Aritmetik Ortalamaları

BDTÖ Maddeleri	$\bar{X} \pm ss$
BEDTÖ23. Beden eğitimi dersi programdan kaldırılrsa mutlu olurum.	4,29±0,97**
BEDTÖ 28. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğrendiğimi düşünüyorum.	4,24±0,94**
BEDTÖ27. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	4,33±0,94**
BEDTÖ20. Beden eğitimi dersinin olduğu gün heyecanlı ve sevinçli olurum.	4,23±0,95**
BEDTÖ30. Beden eğitimi derslerinde stres atarak, rahatlayıp gevşiyorum.	4,47±0,77**
BEDTÖ21. Beden eğitimi dersinde kendimi rahat hissederim.	4,40±0,86**
BEDTÖ19. Beden eğitimi dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.	4,29±0,85**
BEDTÖ25. Dersler arasında en çok Beden eğitimi dersini severim.	3,88±1,15*
BEDTÖ32. Beden eğitimi dersleri yeteneklerimi keşfetmemi ve geliştirmemi sağlıyor.	4,41±0,84**
BEDTÖ31. Üniversite giriş sınavlarına hazırlık kaygısı beden eğitimi derslerine katılma isteğimi azaltıyor.	4,36±0,92**
BEDTÖ34. Beden eğitimi derslerine girerken tedirgin, gergin ve sıkıntılı olurum.	4,33±0,88**
BEDTÖ3. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	4,47±0,84**
BEDTÖ1. Beden Eğitimi derslerini sıkıcı bulurum.	4,63±0,72**
BEDTÖ18. Beden eğitimi dersi zorunlu olmasa girmek istemem.	4,53±0,76**
BEDTÖ2. Beden eğitimi dersleri benim için eğlencelidir.	4,56±0,71**
BEDTÖ29. Beden eğitimi dersi, okulu ve diğer dersleri daha çok sevmemi sağlıyor.	4,08±1,09*
BEDTÖ33. Beden eğitimi dersleri arkadaşlık ilişkilerimi geliştirmemi sağlıyor.	4,28±0,91**
BEDTÖ35. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	4,23±0,99**
BEDTÖ26. Beden eğitimi dersinde öğrendiklerimi seviyorum.	4,33±0,87**
BEDTÖ22. Beden eğitimi dersi beni huzursuz eder.	4,38±0,89**
BEDTÖ24. Beden eğitimi dersinde yapılan hiçbir etkinlik ilgimi çekmez.	4,23±0,94**
BEDTÖ36. Beden eğitimi ders aktivitelerinin fiziksel ve ruhsal gelişimime katkı sağladığımı düşünüyorum.	4,45±0,81**
BEDTÖ8. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	4,66±0,66**
BEDTÖ4. Beden eğitimi dersinde zaman geçmek bilmez.	4,56±0,70**
BEDTÖ9. Beden eğitimi dersi eğitimin her aşamasında zorunlu olarak yer almalıdır.	4,56±0,62**
BEDTÖ5. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duygumun artmasını sağlıyor.	4,52±0,73**
BEDTÖ12. Beden eğitimi dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır.	4,51±0,73**
BEDTÖ17. Beden eğitimi dersine katılmaktan hoşnut değilim.	4,46±0,91**
BEDTÖ7. Beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim.	4,64±0,64**
Genel Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	4,39±0,60**
1,00-1,79 Çok Kötü (- -); 1,80-2,59 Kötü (-); 2,60-3,39 Orta; 3,40-4,4.19 İyi (*); 4,20-5,00 Çok İyi (**)	

Tablo 6 da öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutum maddelerine verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, en düşük ortalamaya “Dersler arasında en çok beden eğitimi dersini severim” ($3,88\pm 1,15$), en yüksek ortalamaya “Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim ($4,66\pm 0,66$) maddelerinin sahip oldukları görülmüştür. Genel beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin ise $4.39\pm 0,60$ ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Genel olarak öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının çok iyi oldukları saptanmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Ailenin Spor Geçmişi, Cinsiyet ve Okul Takımlarında Aktif Spor Yapma Durumlarına göre karşılaştırılması

Bağımsız Değişkenler		n	$\bar{x}$	ss	t	p
Cinsiyet	Kız	205	4,25	0,67	-4,789	0,000**
	Erkek	200	4,53	0,49		
Ailenin Spor Geçmişi	Evet	200	4,45	0,55	-2,149	0,032*
	Hayır	205	4,33	0,64		
Okul Takımında Oynama Durumu	Evet	179	4,56	0,42	5,393	0,000**
	Hayır	226	4,25	0,69		

**p<0.01, *p<0.05

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerine, ailelerinin spor geçmişlerine ve okul takımlarında aktif spor yapmalarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında istatistiki açıdan bir farklılık görülmektedir ($p<0,01$ ve $p<0,05$). Farklılıklar incelendiğinde ise erkeklerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının kızlardan daha yüksek olduğu, ailesinde daha önce spor yapan bireylerin bulunduğu öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu ve okul takımlarında oynayan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre H_1 , H_2 ve H_3 'de istatistiki açıdan bir farklılık görülmekte olup hipotezler kabul edilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının, Okul Türü, Sınıf Düzeyi ve Okul Dışında Düzenli Fiziksel Aktivite Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{x} \pm ss$	F	p
Okul Türü	Fen Lisesi	70	4,47±0,50 ^a	6,160	0,000 ^{**}
	Anadolu Öğretmen Lisesi	75	4,13±0,77 ^b		
	Anadolu Lisesi	80	4,40±0,65 ^a		
	Meslek Liseleri	180	4,46±0,51 ^a		
Sınıf	9. Sınıf	34	4,65±0,26 ^a	3,141	0,025 [*]
	10. Sınıf	133	4,42±0,52 ^{ab}		
	11. Sınıf	127	4,31±0,71 ^b		
	12. Sınıf	11	4,36±0,62 ^b		
Okul Dışında Düzenli Fiziksel Aktivite Yapma Durumu	Yapmıyorum	76	4,12±0,57 ^a	12,151	0,000 ^{**}
	Nadiren Yapıyorum	222	4,40±0,63 ^b		
	Her zaman yapıyorum	17	4,55±0,50 ^b		

^{**}p<0.01, ^{*}p<0.05, Her bir değişken için aynı sütundaki farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin okul türlerine, sınıflarına ve okul dışında düzenli fiziksel aktivite yapma durumlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında istatistikî açıdan bir farklılık görülmektedir (p<0,01 ve p<0,05). Farklılıklar incelendiğinde ise; Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerin, 11. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerinin ve okul dışında düzenli fiziksel aktivite yapmayan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ortalamalarının diğer öğrencilere oranla daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre, H₄, H₅ ve H₆ 'da istatistiki açıdan bir farklılık görülmüş ve hipotezler kabul edilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları ile Ailenin Bazı Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{x} \pm ss$	F	p
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	49	4,35±0,74 ^{ab}	6,018	0,001**
	Ortaokul	68	4,13±0,76 ^a		
	Lise	190	4,48±0,46 ^b		
	Üniversite	98	4,41±0,60 ^b		
Anne Meslek	Ev Hanımı	256	4,38±0,63	1,894	0,081
	Memur	92	4,49±0,46		
	Emekli	2	4,05±1,29		
	Serbest Meslek	6	3,79±0,69		
	İşçi	3	4,71±0,26		
	İşyeri Sahibi	2	4,21±1,12		
	Özel Şirket	44	4,31±0,64		
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	19	4,45±0,60	0,511	0,675
	Ortaokul	55	4,32±0,71		
	Lise	161	4,42±0,52		
	Üniversite	170	4,38±0,64		
Baba Meslek	İşçi	47	4,39±0,59	0,532	0,811
	Memur	146	4,43±0,56		
	Emekli	25	4,39±0,74		
	Çiftçi	15	4,28±0,61		
	Serbest Meslek	85	4,31±0,69		
	İş Yeri Sahibi	15	4,26±0,84		
	Özel Şirket	72	4,44±0,46		
Aile Gelir Durumu	0-629 Lira	9	4,25±0,75	1,196	0,312
	630-1000 Lira	46	4,39±0,65		
	1001-1460 Lira	80	4,28±0,68		
	1461-1999 Lira	122	4,46±0,54		
	2000 Lira ve Üstü	148	4,39±0,58		
Kardeş Sayısı	Kardeşim yok	49	4,19±0,85	2,159	0,073
	1 Kardeşim var	168	4,41±0,57		
	2 Kardeşim var	145	4,43±0,51		
	3 Kardeşim var	40	4,43±0,63		
	4 Kardeş ve Üstü	3	3,91±1,05		

**p<0.01, *p<0.05, Her bir değişken için aynı sütundaki farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin anne eğitim durumları, beden eğitimi derslerine yönelik tutum ortalamalarında istatistiki açıdan farklılık ortaya koyduğu görülmüştür (p<0.01). Farklılıklar incelendiğinde anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu öğrencilerin BEDTÖ ortalamalarının diğerlerine göre düşük olduğu görülmüştür. Buna göre, H₁₃ kabul edilmiştir. Ancak H₁₁ (anne meslek), H₁₀ (baba meslek), H₈ (aile gelir durumu) ve H₉ (kardeş sayısı) istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde fark (p>0,05) olmadığı görülmekte ve bu hipotezler reddedilmektedir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Afyonkarahisar ili merkez ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının belirlenerek, bazı demografik değişkenlere göre beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarında bir fark olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunun için; betimsel ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Çalışmada veriler, anket yöntemi ile toplanmış ve bu amaçla değerlendirmeye alınan toplam 405 anket, SPSS programında analize tabi tutularak yorumlanmaya hazır hale getirilmiştir. Değerlendirmeler aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

4.1. BEDTÖ Faktör Analizine ve Güvenirliliğe Yönelik Genel Değerlendirme

Beden eğitimi dersi tutum ölçeği başlangıçta 36 maddeden oluşmuş ve 3 temel teorik boyut esas alınmıştır. Bu boyutlar tutum ölçeklerinde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlardan oluşmaktadır (Tortop, 1995; Keating and Silverman, 2004; Özmenteş, 2006; Gür ve Bütüner, 2006; Güllü, 2007). Bu çerçevede ölçme aracının faktör desenini ortaya koymak amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açıklayıcı faktör analizinden önce, örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Konu ile ilgili yazım incelendiğinde KMO 0.50'den düşük olması halinde faktör analizi yapılamayacağı belirtilmektedir. KMO 0.50-0.60 arası değerlerin kötü, 0.60-0.70 arası zayıf, 0.70-0.80 arasında orta, 0.80-0.90 arası değerlerin iyi, 0.90 ve üzeri değerlerin mükemmel olduğu ifade edilmektedir (Şencan, 2005; Çokluk, 2010). Bu çalışmada BEDTÖ KMO değerinin 0.960 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için "mükemmel" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Bartlett Küresellik Testi incelendiğinde elde edilen ki-kare değerinin anlamlı olduğu görülmüştür (χ^2 (406):8545,865; $p<0,001$). Bu bağlamda verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği kabul edilmiştir.

Elde edilen KMO ve Bartlett Küresellik Testi bulguları sonucunda ilgili veri grubuna faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu kabul edilmektedir.

Beden eğitimi dersi tutum ölçeği faktör yapısını ortaya koymak amacıyla faktörleşme yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Temel bileşenler analizi fazla sayıdaki değişkeni, daha küçük sayıda bileşen altında azaltarak toplanması, değişkenler arasında bağımlılık yapısının yok edilmesi ve/veya boyut indirgeme amacıyla kullanılan bir analiz yöntemidir (Çokluk ve arkadaşları, 2010). Faktör analizi birinci aşamada 36 madde ile yapılmış olup, faktör yükü 0,55'nin altında kalan 6, 10, 11, 14, 16, 28 ve 31. maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Faktör yük değeri maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Öz değerler faktörlerce açıklanan varyansı hesaplamada ve faktör sayısına karar vermede kullanılır. Alanyazında, bir maddenin faktör yük değeri için asgari büyüklüğün 0.30 olması yönünde görüşler olmasına rağmen, bu büyüklüğün 0,40 olması gerektiğini savunanlarda vardır. Ancak bu değerler vasat olarak kabul edilmekte olup, 0.55 üzerindeki faktör yük değerleri iyi olarak kabul edilmektedir (Şencan, 2005; Çokluk, 2010). Yapılan bu araştırmada faktör yük değerlerinin 0,55 üzerinde olması iyi olarak kabul edilmekte ve alanyazınla desteklenmektedir. Sonraki aşama 29 madde ile faktör analizi tekrarlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, analize temel olarak alınan 29 madde için özdeğeri 1 den büyük 4 bileşen olduğu görülmüştür. Ancak birinci faktörün özdeğeri (14.531) ve açıkladığı varyans (50.107) yüksek iken, ikinci faktörün öz değeri (1.903) ve açıkladığı varyans (6.56) oranının oldukça düşük olduğu, buna karşılık ikinci faktör ve sonraki faktörün öz değeri arasında yakınlık bulunduğu, tüm bunlarla birlikte yamaç eğim grafiğinde 1. Faktörden sonra kırılmanın olup sonraki faktörlerde yatay bir değişim olduğu saptanmıştır. Alanyazında ölçeklerin tek ya da çok boyutlu olup olmadığı son derece önem verilen bir konudur. Bir ölçeğin tek boyutlu olarak sunulması için çeşitli kanıtların ulaşmak gerekmektedir. Bunlar; birinci faktörün özdeğer ve açıkladığı varyans yüksek iken, ikinci faktörde bu değerlerin oldukça düşük çıkması, buna karşılık ikinci faktör ve sonraki faktörün özdeğeri arasında yakınlık bulunması tek boyutluluğu gösterir. Ayrıca özdeğerlere ait çizgi grafiğinde birinci faktörden sonra ani düşme görülürken, sonrasında yatayına bir değişim olması ölçeklerde tek boyutluluğun diğer bir kanıtı

olarak yorumlanabilmektedir (Çokluk ve arkadaşları, 2010). Literatürdeki bu bilgiler ışığında BEDTÖ tek boyutlu olmasına karar verilmiştir. 29 maddeden oluşan tek boyutlu ölçeğin özdeğeri 14.531, varyans açıklama oranı ise 50.107 olarak saptanmıştır (Tablo 4). Analize dâhil edilen değişkenlerle ilgili toplam varyansın 2/3'ü kadar miktarının kapsadığı faktör sayısı, önemli faktör sayısı olarak değerlendirildiği literatürde belirtilmektedir. Uygulamada özellikle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede tek faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli olarak görülebilmektedir. Bu çerçevede BEDTÖ tanımlanan faktörün, toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu görülmektedir (Şencan, 2005; Alpar, 2010; Çokluk, 2010).

Son olarak 29 maddeden oluşan BEDTÖ'ğine Cronbach's Alpha (α) iç tutarlılık testi uygulanmıştır. Tek boyutlu ölçeğin $\alpha=0.963$ olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Cronbach Alpha katsayısı 0,60-0,79 arasında olduğunda geliştirilen ölçeğin oldukça güvenilir olduğu, 0,80-1,00 arasında olması da geliştirilen test/ölçek yüksek güvenilirliğe sahiptir denilmektedir. İlgili ölçekte Cronbach Alpha katsayısı ne kadar yüksek olursa maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu, ya da tüm maddelerin o ölçüde birlikte çalıştığı belirtilmektedir (Şencan, 2005; Çokluk, 2010).

Bu bağlamda beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0.963 olması BEDTÖ'nin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu ifade edebiliriz. Bu bağlamda 29 madde ile tek boyutlu oluşan beden eğitimi dersi tutum ölçeği, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabilirliği düşünülmektedir.

4.2. Tanımlayıcı İstatistiklere Yönelik Genel Değerlendirme

Yapılan bu araştırma sonucunda ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının çok iyi düzeyde oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin her bir maddeye verdikleri cevaplar dikkate alındığında en düşük tutum düzeylerinin

“Dersler arasında en çok beden eğitimi dersini severim” (3,88±1,15) maddesinin olduğu görülmüştür (Tablo 6). Diğer maddeler arasında en düşük ortalamaya sahip olmasına rağmen, bu maddenin de, iyi düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durum, bazı öğrencilerin kendi ilgi alanlarına, yeteneklerine göre farklı dersleri daha çok sevdiklerini ve tutum puanlarının diğer derslerde daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Yapılan araştırma sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir. Kınır ve arkadaşlarının (2001) araştırmalarında ortaöğretim öğrencilerinin kimya dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucunu bulmuşlardır. Telli ve Çakıroğlu'nun (2002) yaptıkları araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin biyoloji dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucunu bulmuşlardır. Peker ve Mirasyedioğlu'nun (2003) yaptıkları araştırmada da ortaöğretim öğrencilerinin matematik dersine ilişkin olumlu tutumlar oluşturduğu sonucunu bulmuşlardır. Bunun yanında, Erkmen ve arkadaşları (2006), Kangalgil ve arkadaşları (2006) ayrıca Güllü'nün (2007) yapmış oldukları araştırmalarda ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucu bulunmuştur. Literatür araştırmaların da karşımıza çıkan bu sonuçlara bakıldığında ortaöğretim öğrencilerinin kendi yetenek ve ilgi alanları doğrultusunda farklı derslere karşı daha olumlu tutum oluşturdukları görülmüştür.

4.3. Beden Eğitimi Ders Tutumları ile Öğrencilerin Demografik Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında demografik değişkenlere göre farklılık olup olmadığına yönelik olarak gruplar arası karşılaştırmalar (Bağımsız Örneklem İçin t-Testi ve Bağımsız Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < 0,01$). Başka bir ifadeyle öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları, cinsiyetlerinin kız ve ya erkek olmasına göre değişmektedir. Yapılan çalışmada erkek öğrencilerin beden eğitimi

dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 6). Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde; Ekici ve arkadaşları (2011), orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları üzerine yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla tutum puanlarının daha yüksek olduklarını ifade etmişlerdir.

Yine benzer olarak Hatten (2004), Hünük ve Demirhan (2004), Balyan ve arkadaşları (2005), Koca ve arkadaşları (2005) ve Güllü'nün (2007) yapmış oldukları çalışmalarda, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Literatürdeki çalışmalar yapılan bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Erkek öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının, kız öğrencilerden daha olumlu olmasının başlıca nedenini, erkek öğrencilerin fiziksel yeterliliklerinin daha üst seviyede olmasına bağlayabiliriz. Yani erkek öğrencilerin güç, kondisyon, hız ve esnekliklerinin kız öğrencilere göre daha fazla olması ve bunları daha yoğun hissetmelerinden kaynaklanan öz güven ile beden eğitimi derslerinde kendilerinden istenen hareket ve davranışları daha rahat bir şekilde yerine getirebilme nedenlerine bağlanabilir.

Yapılan çalışmada ailenin spor geçmişi değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yani öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları, ailenin spor geçmişine bağlı olarak değişmektedir. Yapılan çalışmada ailesinde geçmişte veya şu an aktif spor yapan öğrencilerin, beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 7.). Bu bulguya paralel olarak Koca ve Aşçı (2006) orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları üzerine yapmış olduğu çalışmada ailesinde spor yapmış olan öğrencilerin, ailesinde spor yapmayan öğrencilere oranla tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Yine benzer olarak Sakallı (2001), Alenezi (2005) ve Kağıtçıbaşı'nın (2005) yapmış oldukları çalışmalarda ailesinde spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ders tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum ailelerin öğrencileri

etkilediği, beden eğitimi derslerine karşı olumlu teşvik ettiği ve öğrencilerin başarılarının, aileleri tarafından takdir edileceği nedenlerine bağlanmaktadır.

Okullarda aktif spor yapma durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,01$). Farklılıkların okullarda aktif olarak spor yapma durumlarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmada okullarında aktif spor yapan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının okullarında aktif spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 7). Bu sonuçların literatürde yapılan benzer çalışmalar ile paralellik gösterdiği görülmüştür (Koca ve Demirhan, 2004; Balyan ve arkadaşları, 2005; Hünük, 2006). Okullarında aktif spor yapan öğrencilerin fiziksel açıdan kendilerini daha yeterli görmeleri, ilgili branşlarda daha fazla teknik, taktik ve kural bilgisine sahip olmaları bu durumun kendilerine fazlaca haz ve heyecan sağlamaları ile mutlu olan öğrencilerin, okullarında aktif spor yapmayan öğrencilere göre beden eğitimi ders tutumlarının daha olumlu olması doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul türlerine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,01$). Literatürde benzer çalışmalarla da paralellik gösteren bu araştırmada; okul türlerine göre ortaöğretim öğrencilerinin, beden eğitimi ders tutum puanları arasında farklılık bulunduğu görülmüştür. Ayrıca anadolu öğretmen lisesinde özellikle 11. sınıf ve 12. sınıf okuyan öğrencilerin diğer okullarda öğrenim gören öğrencilerden beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 8). Bu öğrencilerin okul türlerine göre tutumları arasında ki farklılık; öğrencilerin üniversite sınav kaygısı, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğine karşı olan tutumları, beden eğitimi öğretmenlerinin ders işleyiş yöntemleri, öğrenci ile iletişim becerileri, ders içerisinde demokratik tutumu ve sınıf yönetimi gibi farklılıklardan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. (Morgan, 1984; Küçükahmet, 1986; Tortop, 1995).

Ortaöğretim öğrencilerinin sınıflarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Başka bir ifadeyle

öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları, öğrenim gördükleri sınıflara bağlı olarak değişmektedir. Buna göre, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ders tutum puanlarının düşük çıktığı görülmüştür (Tablo 8). Yapılan araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında dalgalanma veya azalma olduğu görülmektedir. (Holoğlu, 2006; Erkmen ve arkadaşları, 2006; Koca ve Aşçı, 2006). Literatürdeki tüm bu sonuçlar yapılan bu araştırmayı destekler niteliktedir. Bu durum, öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, üniversiteye giriş kaygısının artması ve sınava hazırlanmaları gibi etkenlerle beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarının düşük çıktığı görülmektedir.

Düzenli fiziksel aktivite yapma durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,01$). Yapılan çalışmada okul dışında da düzenli fiziksel aktivite yapan öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 8). Bu bulguya paralel olarak Chung ve Philips (2004) yaptıkları araştırmada okul dışında spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu bulmuşlardır. Yine benzer olarak Alenezi (2005), Koca ve Aşçı (2006), Güllü (2007) yapmış oldukları çalışmada düzenli fiziksel aktivite yapan öğrencilerin, düzenli fiziksel aktivite yapmayan öğrencilere oranla tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bu durum okul dışında düzenli fiziksel aktivite yapan, egzersiz ve spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin, beden eğitimi derslerine de ilgilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sosyal hayatında da düzenli bir şekilde egzersiz ve spor yapan öğrencilerin, beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının doğal olarak olumlu olduğu düşünülmektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,01$). Diğer bir ifade ile öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları, anne eğitim durumlarına bağlı olarak değişmektedir (Tablo 9). Yapılan çalışmada anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin beden eğitimi ders tutumları daha yüksek çıkmış bununla beraber anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin beden eğitimi

ders tutumlarının düşük olduğu görülmüştür. Literatür taramasında, ilköğretim öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir değişiklik görülmezken, ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim durumları ile beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. (Koçak ve Hürmeriç, 2004; Koçak ve Hürmeriç, 2006; Güllü, 2007). Eğitim düzeyi düşük olan annelerin, çocuklarının eğitim ve öğrenimlerini aksatabilme endişesiyle egzersiz ve spora karşı temkinli yaklaşıtları görülmektedir. Dolayısıyla eğitim düzeyi düşük olan annelerin bu tutumlarının, öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumlarını da etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde, ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleklerine bağlı olarak beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p < 0,05$). İlköğretim öğrencilerine de yapılan benzeri çalışmalarda, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile anne meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur (Koçak ve Hürmeriç, 2004; Koçak ve Hürmeriç, 2006). Annelerinin ev hanımı veya değişik meslek guruplarından olması ortaöğretim öğrencilerinin üzerinde bir etki oluşturmadığını, beden eğitimi dersine ilişkin ders tutumlarında belirleyici bir faktör taşımadığını söyleyebiliriz.

Ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). Diğer bir ifade ile baba eğitim durumlarına bağlı olarak öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları değişmemektedir (Tablo 9). Bu çalışma sonucuna paralel olarak Koçak ve Hürmeriç'in (2004; 2006) yaptıkları araştırmalarda babalarının eğitim düzeyleri ile ilköğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucunu bulmuşlardır. Bununla beraber Holoğlu (2006) ve Güllü'nün (2007) yaptıkları çalışmalarda babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucunu bulmuşlardır. Çalışmamız eşliğinde bu araştırmalara da bakıldığında baba eğitim durumlarının, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının oluşmasında belirleyici bir etken olmadıklarını söylerken bununla beraber bir genelleme yapılamayacağını düşünmekteyiz.

Ortaöğretim öğrencilerinin baba mesleklerine bağlı olarak beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Diğer bir ifade ile baba meslek durumlarına göre öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları değişmemektedir. Yapılan çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir (Tablo 9). İlköğretim düzeyinde Koçak ve Hürmeriç'in (2004; 2006) yaptığı çalışmada da, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile baba meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. İlköğretim öğrencileri ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmalarda, elde edilen veriler ışığında genel bir değerlendirme yapıldığında, anne ve babalarının eğitim düzeyleri ile meslek farklılıklarının çocukların beden eğitimi dersine ilişkin ders tutumlarında belirleyici bir faktör olmadığını görmekteyiz.

Tablo 9 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile ailenin aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$). Bu sonucu, Birtwistle ve Brodie (1991) ile Güllü'nün (2007) yaptıkları çalışmalarda da ailenin ekonomik geliri ile öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı düzeyde fark bulmamaları destekler niteliktedir. Aylık gelir ortalaması düşük olan ailelerin çocuklarının, okul dışında ücretli spor eğitim kurslarına katılımlarının düşük seviyede olmasından yola çıkarak, okullarında beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarının daha yüksek olması beklenmiştir. Ancak öğrencilerin beden eğitimi ders tutumlarının ailenin ekonomik geliri ile olumlu bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayılarına göre beden eğitimi dersine ilişkin ders tutumları arasında anlamlı düzeyde bir fark görülmemiştir (Tablo 9). Diğer bir ifade ile hiç kardeşi olmayan bir öğrencinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumu ile birden fazla kardeşi olan öğrencinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumu arasında anlamlı düzeyde bir fark görülmemiştir ($p<0,05$). Güllü'nün (2007) ortaöğretim öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmada da, kardeş sayısının öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı düzeyde bir farklılık

görülmemiştir. Ülkemizde şehirleşmenin daha çok konut ve iş yeri olarak yapılanmaya gidildiği bu dönemde, spor tesisleri ve oyun alanlarının yeterli olmamasından dolayı özellikle kardeşi olmayan öğrencilerin mahalle ve semtlerinde spor aktivitelerini yeteri derecede yapamayacaklarından dolayı okullarında beden eğitimi derslerine yönelik ders tutumları yüksek beklenmiş fakat yapılan araştırma ile kardeş sayısının, beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmemiştir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

* Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutum ortalamalarının yüksek olduğu ve genel olarak beden eğitimi dersi tutumlarının çok iyi durumda oldukları saptanmıştır.

* Öğrencilerin tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve erkek öğrencilerin kız öğrencilerden tutum ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür.

* Ailenin spor geçmişi değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ailesinde spor yapan öğrencilerin, ailesinde daha önce spor yapmayan öğrencilere göre beden eğitimi ders tutumlarının yüksek olduğu saptanmıştır.

* Okul takımlarında aktif spor yapma durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Okul takımlarında oynayan öğrencilerin, okul takımlarında aktif olmayan öğrencilere göre beden eğitimi ders tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

* Okul türlerine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu öğretmen lisesinde okuyann öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanları fen lisesi, anadolu lisesi, ticaret meslek lisesi ve benzeri liselerde okuyan öğrencilere göre düşük olduğu saptanmıştır.

* Ortaöğretim öğrencilerinin sınıflarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 9. sınıf ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin tutum puanlarının 11. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

* Okul dışında düzenli fiziksel aktivite yapma durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Okul dışında boş zamanlarında düzenli fiziksel aktivite ve spor yapan öğrencilerin, okul dışında düzenli fiziksel aktivite yapmayan öğrencilere göre ders tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

* Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi düşük çocukların, beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür.

* Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleklerine bağlı olarak beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

* Ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

* Ortaöğretim öğrencilerinin baba mesleklerine bağlı olarak beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

* Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile ailenin aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

* Ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayılarına göre beden eğitimi dersine ilişkin ders tutumları arasında anlamlı düzeyde bir fark görülmemiştir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

* Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarında olumlu yönde etkilemesi beklenen ailelerin, diğer derslere giren kültür ve meslek öğretmenlerinin,

okul idarecilerinin ve dersane yöneticilerinin de beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması önerilmektedir.

* Kız öğrencilerin beden eğitimi ders tutumlarının olumlu düzeyde daha fazla artırılması için, kız öğrencilere yönelik beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını belirleyecek çalışmalar yapılmalı, “sağlıklı yaşam ve spor, dengeli beslenme ve spor ” gibi fayda sağlayacak seminer, panel ve sempozyumlara katılmaları ve takip etmeleri teşvik edilmelidir.

* Beden eğitimi ders tutum puanlarının 11. sınıf ve 12. sınıflarda düştüğünü göze alırsak, başta aileleri olmak üzere okul idareleri ve dersane idarecilerinin akademik başarıyı düşüreceği kaygısı ile öğrencileri olumsuz etkilemelerini önlemek amacıyla çalışmalar yapıp iş birliğine gidilmelidir.

* Ailelerin, çocuklarının gerek okul içinde gerekse boş zamanlarında spor aktivitelerine katılmalarını teşvik etmek amacıyla, anne ve babalara beden eğitimi ve sporun önemini kavramaya yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

ÖZET

Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumların belirlenmesi ve ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla taşımaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu 2011–2012 eğitim ve öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 500 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda rasgele (random) yöntemle seçilmişlerdir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 14.01 for Windows paket programı kullanılmıştır. Araştırma anketinde yer alan beden eğitimi ders tutum ölçeğinin yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Bartlet testi ile yapılmış ve anlamlılık değerinin $p < 0,001$ olduğu görülmüştür. Örneklem büyüklüğünün uygunluğu ise Keiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile değerlendirilmiştir ve yeterlilik değeri 0,960 olarak bulunmuştur. Diğer taraftan, ölçeğin tutarlığı için Cronbach's Alpha katsayısı 0,963 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma sonucunda;

1- Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının, özellikle cinsiyet, okul takımlarında oynama, ailenin spor geçmişi ve okul dışı boş zamanlarda egzersiz ve spor yapma değişkenlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır.

2- Ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayılarına, ailelerin aylık gelirlerine anne-baba mesleklerine vb. özelliklere göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır.

3- Genel olarak ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmayla olumsuz tutum sergilenen durumların olumlu yönde geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunulmuş ve yapılacak diğer çalışmalara yön vermesi düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Dersi, Ortaöğretim, Tutum, Ölçek.

SUMMARY

Attitudes of Secondary School Students to Physical Education Lessons

This research aims to determine the attitudes of secondary school students to Physical Education lessons and to analyze the differences among the attitudes of secondary school students to Physical Education lessons related to their personal characteristics. The sample group of the research is made up of 500 students at 9th, 10th, 11th and 12th classes randomly who are presently studying at secondary institutions in the centre of Afyonkarahisar. Study used a questionnaire consisting of two parts. “SPSS 14.01 for Windows” was used in analysing the gained data. Explanatory factor analysis was performed for the structure validity of Physical Education lesson attitude scale which is present in the survey. The convenience of the data to factor analysis was evaluated via Bartlett test so the significant value was found as $p < 0,001$, and that of the sample size was evaluated via Keiser-Meyer-Olkin (KMO) test and adequacy value was found as 0,960. On the other hand, Cronbach’s Alpha parameter was calculated as 0,963 for the consistency of the scale.

As a result of research;

- 1- It was confirmed that the attitudes of students to Physical Education lessons differ from each other due to variants like gender, playing in school teams, the sports background of the family and spending out-of-school spare time doing exercises and sports.
- 2- According to the properties as a number of secondary school students’ siblings, monthly income, parents’ jobs etc., no significant difference was found between the attitudes of secondary school students for physical education.

- 3- In general, it has been observed that secondary school students' attitudes for the lesson of physical education were positive.

With this study, different pieces of advice have been given in order to change negative manners into positive ones and also it has been aimed to shape other studies.

Key Words: Physical Education Lesson, Secondary Education, Attitude, Scale.

KAYNAKLAR

AÇAK, M., Ilgın, A. ve Erhan S. (1997). *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*. Malatya: Sezer Ofset. s:11,12

ALENEZI, M.A. (2005). *Attitude of Secondary Students Toward Physical Education Classes in Kuwait*. Ph.D. Thesis, The Pennsylvania State University. s:5,227

ALPAR, R. (2010). *Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik- Güvenirlik*. İstanbul: Detay Yayıncılık. s: 141.

ARACI, H. (1999). *Okullarda Beden Eğitimi*. (İkinci Baskı). Ankara: Bağırın Yayınevi. s:3,28-32.

ARONSON, E., Wilson, T. D. ve Akert, R.M. (2005). *Social Psychology*. (Fifth Edition). New York: Pearson Education International. s:200.

ATEŞ, M. (1992). *Demokrasi ve Spor Eğitimi*, *Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (1): 34.

BAYRAM, N. (2004). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitapevi. s:138.

BAYSAL, A. C. ve Tekarslan, E. (1996). *İşletmeler İçin Davranış Bilimleri*. (İkinci Baskı). İstanbul: Avcıol Basım-Yayın. s:254.

BACANLI, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. (On birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:41-93.

BALYAN, M., Moralı, S. and Onursal, A.M. (2005). *The Attitudes Of Various Secondary School Students Toward Physical Education Lessons (İzmir Sample)*. 46th ICHPER-SD Anniversary World Congress, November 9-13, Grand Cevahir Hotel and Convention Center, İstanbul. s:194,195.

BAŞARAN, İ.E. (1991). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.

BAYKOÇAK, C. (2002). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları ve Tükenmişlik Düzeyleri (Bursa İli Uygulaması)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

BİLGE, N. (1988). Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları No: 1095. s:17-36.

BUCHER, A. C. (1983). Foundations of Physical Education & Sport. London: The C.V. Mosby Company. s:13.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E., Kılıç, A., Özcan, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi Yayınları. s:21,22.

ÇALGIN, E.R. (2003). Niğde İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mevcut Durumlarının Değerlendirilmesi ve Mesleki Sorunlarının Tespiti. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.

ÇAMLIYER, H., Çamlıyer, H.Ü. (1997). Hareket Eğitimi ve Spor. İzmir: Can Ofset.

CHUNG, M. and Philips, D.A. (2002). Attitude Toward Physical Education and Leisure- Time Exercise in High School Studensts. Physical Educator, 59, (3), s:126-139.

ÇİÇEK, S., Koçak, S., Kirazcı, S. (2002). Beden Eğitimi Derslerinde Çeşitli Öğretmen ve Öğrenci Davranışlarının Öğrencilerin Derse Katılımındaki Önemi ve Sergilenme Sıklığı. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII (4), 3–14.

ÇİÇEK, S., Kirazcı, S. ve Koçak, S. (1998). Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Profili: Demografik Nitelikler, Yaşam Tarzı ve Çalışma Ortamı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 9, (3). 32-42.

ÇOBAN, B., Devocioğlu, S., Sarıkaya, M., Güler, G., Zi-rek, O., Turan, M. (2003). Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, Ankara Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı. s:10-11,102–109.

ÇOKLUK, Ö., Şekercioğlu G., Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi. s:177-228.

ÇÖNDÜ, A. (1999). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:1-4,21.

DAUER, V.P. and Pangrazi, R. P. (1975). Dynamic Physical Education For Elementary School Children. (Fifth Edition). Minnesota: Burgess Publishing Company. s:2.

DEMİRHAN, G. ve Altay, F. (2001). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitim ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği. *II. Spor Bilimleri Dergisi*, 12, (2). s:9-20.

DEMİRHAN, G., Coşkun, H., Altay, F., Şahin, R., Güvenç, A., Aslan, A. ve Açıkkada, C. (2003). İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Amaçlarına Ulaşılma Düzeylerine İlişkin Görüşler. III. Ulusal Beden ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. 23-24 Mayıs, Tayyare Kültür Merkezi, Bursa. s:66.

DEMİRHAN, G. (2006). Spor Eğitiminin Temelleri. Ankara: Bağırhan Yayınevi. s:15.

DOĞU, G., Aşçı, H., Yaman, H., Kirazcı, S., Mirzeoğlu, D., Özbey, S., Çelebi, M., Mirzeoğlu, N., Bağırhan, T. (2003). Spor Bilimlerine Giriş , Ed:MİRZEOĞLU, N., Ankara: Bağırhan Yayınevi, 21-27, 132-135.

EKİCİ, S., Bayrakdar, A., Hacıcaferoğlu, B. (2011). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, (1).

ERDEN, M. ve Akman, Y. (2006). Eğitim Psikolojisi. (On beşinci Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi. s:52-54.

ERKAL, E.M., Güven, Ö., Ayan, D. (1998). Sosyolojik Açından Spor, İstanbul: Der Yayınları, 117-123.

ERKMEN, G., Tekin, M. ve Taşğın, Ö. (2006). Özel İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Beden Eğitimi Dersi Hakkındaki Tutum ve Görüşleri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım, Atatürk Kültür Merkezi, Muğla. s:966.

ERKUŞ, A. (2003). Psikometri Üzerine Yazılar. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

FİDAN, N., Erden M. (1993). Eğitime Giriş. İstanbul: Alkim Yayınları.

FİŞEK, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi. s:43.

FRANZOI, S.L. (2003). Social Psychology. (Third Edition). Boston: Mc. Graw Hill. s:156.

GÖKDEMİR, K. ve Kılınc, F. (2000). Beden Eğitimi ve Sporun Bazı İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Sigara Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. I. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi. (Cilt I). 26-27 Mayıs, Ankara. s:180.

GÖKMEN, H., Karagül, T., Aşçı, H.F. (1995). Psikomotor Gelişim. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, No:139.

GSB. (Gençlik ve Spor Bakanlığı) (1973). İlkokullarda Beden Eğitimi. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları: 4. Ankara: Başbakanlık Basımevi. s:7,8.

GÜÇLÜ, M. (2001). Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye’de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi, *Milli Eğitim Dergisi*, s:33,38-150.

GÜLLÜ, M. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. s:101-103.

GÜNAY, M., Tamer, K., Cicioğlu, İ . (2006). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. (Birinci Baskı). Ankara: Gazi Kitapevi. s:388-404.

GÜNEŞ, A. (2001). Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık. s:4.

GÜNSEL, A. M. (2004). İlköğretimde Beden Eğitimi ve Uygulamaları. Ankara: Anı Yayıncılık. s:1.

GÜR, H. ve Bütüner, S.Ö. (2006). Matematik Derslerinde Kullanılan Zihin Haritalama Tekniğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Elementary Education Online*, 5, (2), 61-74.

ilkogretim-online.org.tr/vol5say2/v5s2m5.pdf (11.08.2012)

HARMANDAR, İ. H. (2004). Beden Eğitimi ve Spor’da Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:90,91.

HATTEN, J.D. (2004). Racial Differences in Student’s interest and Attitudes Toward Physical Education Considering Grade Level and Gender. Ph.D Thesis. The Florida State University. s:52,53.

HEİPERTZ, W., Böhmer, D. (1985). Spor Hekimliği. Kırklareli: Sermet Matbaası.

HOLOĞLU, O.G. (2006). İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa. s:38-41.

http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_09/05092630_ogmhd20122013.pdf/
06.09.2012.

<http://okulweb.meb.gov.tr/37/01/168220/documanlar/bedenegitimi.html/12.08.2012.>

<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72/13.08.2012.>

HÜNÜK, D. ve Demirhan, G. (2003). İlköğretim Sekizinci Sınıf, Lise Birinci Sınıf ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14, (4), s:175-184.

HÜNÜK, D. (2006). Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. s:64,65.

İNAL, A.N. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:6,35-37.

İNCEOĞLU, M. (2000). Tutum Algı İletişim. (Üçüncü Baskı). Ankara: İmaj Yayıncılık. s:5-11.

KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005). Yeni İnsan ve İnsanlar. (Onuncu Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi. s:102,103.

KANGALGİL, M., Hünük, D. ve Demirhan, G. (2004). Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları. 10th ICHPER.SD European Congress and the TSSA 8th International Sport Science Congress, 17 November, Mirage Park Resort, Antalya. s:287.

KANGALGİL, M., Hünük D., Demirhan G. (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (2), s:48-57.

KARAGÖZ, Y., Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu ile Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s:81-98.

KARAKUŞ, S. ve Koç, H. (1997). Beden Eğitimi Derslerinin 14-16 yas Grubundaki Öğrencilerin Kuvvet ve Aerobik Gücüne Etkisi. II. Spor Bilimleri Kongresi. 8-10 Mayıs, Olimpiyat Evi, İstanbul. s:13.

KARAKÜÇÜK, S. (1989). Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını No:146.

KARASAR, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi (12. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.81.

KEATING, X. D. and Silverman, S. (2004). Physical Education Teacher Attitudes Toward Fitness Test Scale: Development and Validation. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 143-161.

KINCAL, R. Y. (2004). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KINGIR, S., Yazıcı, N. ve Gaban, Ö. (2001). Lise Öğrencilerinin Kimyaya Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi ve Cinsiyetin Tutuma Etkisinin İncelenmesi. VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitim Kongresi. 7-9 Eylül, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara. s:459.

KOCA, C. ve Aşçı, F.H. (2004). Atletik Yeterlik Düzeyi ve Cinsiyetin Beden Eğitime Yönelik Tutum Üzerine Etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IX, (1), s:15-24.

KOCA, C. ve Demirhan, G. (2004). An Examination of High School Students' Attitudes Toward Physical Education Wiht Regard to Sex and Sport Participation. *Perceptual & Motor Skills*, 98, (3), 754-758.

KOCA, C. ve Aşçı, F.H. (2006). An Examination of Self-Presentational Concern of Turkish Adolescents: An Example of Physical Education Setting. *Adolescence*, 41, (161), s:185-197.

KOCA, C. Aşçı, F.H. ve Demirhan, G. (2005). Attitudes Toward Physical Education And Class Preferences of Turkish Adolescents in Terms of School Gender Composition. *Adolescence*, 40, (158), s:365-373.

KOÇ, M., Yavuzer, Y., Demir, Z. Ve Çalışkan, M. (2001). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:13-17,34.

KOÇAK E. (2002). Erzurum İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.

KOÇAK, S., Hürmeriç, I. (2004). Attitudes Of Primary School Students Toward Their Physical Education Classes in Turkey. 10th ICHPER-SD European Congress and TSSA 8th International Sports Science Congress, 17-20 November, Mirage Park Resort, Antalya. s:133-135.

KOÇAK, S., Hürmeriç, I. (2006). Attitudes Toward Physical Education Classes of Primary School Students in Turkey. *Perceptual & Motor Skills*, 103, (1), s:296-300.

KURU, E. (2000). Beden Eğitimi ve Sporda Program Geliştirme. Ankara: 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası. s:1.

KÜÇÜKAHMET, L. (1986). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara Üniversitesi (A.Ü.), Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 152, Ankara: A.Ü. Basımevi.

MEB. (1988). İlköğretim Okulları Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MENGÜTAY, S. (1999). Hareket Gelişimi. Ankara: Tutibay Yayınları. s:19.

MİRZEOĞLU, D. (2003). Spor Bilimlerinin Eğitimsel (Pedagojik) Temelleri Spor Bilimlerine Giriş. Mirzeoğlu, N. (Ed.), Ankara: Bağırğan Yayınevi. s:84-132.

MORGAN, C.T. (1984). Psikolojiye Giriş Ders Kitabı (Yayın Sorumlusu: Sırer Karakaş), Ankara: Meteksan Limited Şirketi.

MUALLİMOĞLU, N. (1998). Çocuklarda ve Gençlerde Beden Eğitimi. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Avcıol Basım Yayım. s:116

ÖZÇELİK, D.A. (1998). Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: ÖSYM Yayınları.

ÖZDAĞ, S., Kürkçü, R. ve Kılınç, M. (2006). Lise Öğrencilerinin Okul Farklılıklarına Göre Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerinin Gerçekleştirme Düzeyleri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım, Atatürk Kültür Merkezi, Muğla. s:274.

ÖZER, D.S. ve Özer, M.K. (2004). Çocuklarda Motor Gelişim. (Üçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s:6.

ÖZMENTEŞ, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Elementary Education Online, (5), s: 1, 23-29. (<http://ilkogretim-online.org.tr>)

PEKER, M. ve Mirasyedioğlu, S. (2003). Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumları ve Başarıları Arasındaki İlişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14, s:157-166.

SAKALLI, N. (2001). Sosyal Etkiler. Ankara: İmge Kitabevi. s:104-112.

SEATON, D.C., Clayton, I. A., Leabee, H. C. and Messersmith, L. (1965). Education Handbook. New Jersey: Prentice- Hall. s:6.

SERBES, Ş., Topkaya, İ. ve Ersoy, Y.E. (2006). Okul Spor Takımlarında Yer Alan İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım, Atatürk Kültür Merkezi, Muğla. s:680.

SHERIF, M. and Sherif, CW. (1996). Sosyal Psikolojiye Giriş II, Çeviren: Atakay M, Yılmaz A. İstanbul: Sosyal Yayınlar. s:112,495.

SIENDENTOP, D. (2004). Introduction to Physical Education, Fitness and Sport. (Fifth Edition). New York: McGraw- Hill Companies. s:245.

SILVERMAN, S. and Scrabis, K.A. (2004). A Review of Research on Instructional Theory in Physical Education 2002-2003. *International Journal of Physical Education*, 41, (1), s:4-12.

SINGER, R.N and Dick, W. (1974). Teaching Physical Education, A Systems Approach. Boston: Houghton Mifflin Company. s:6.

SÖNMEZ, T. ve Sunay, H. (2001). Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkinliği Üzerine Bir Araştırma. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. 21-23 Aralık, Bursa. s:113,114.

SÖNMEZ, T. Sunay, H. (2004). Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme, *Milli Eğitim Dergisi*. s:162.

SUNAY, Y. ve Sunay, H. (1996). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, I, (4), s:35-53.

SUNAY, H., Gündüz, N. ve Tanılkan, K. (2002). Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerine İlişkin Amaçların Gerçekleşme Düzeyleri ile Öncelikleri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII, (3), s:35-52.

ŞAHİN, M., Pehlivan, Z., Kuter, F. Ö. (2001). Beden Eğitimi Ders Uygulamalarında Ortaya Çıkan Etik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 21-23 Aralık, Bursa. s:71.

ŞEN, A. İ., Koca, A.Ö. (2005). Orta Öğretim Öğrencilerinin Matematik ve Fen Derslerine Yönelik Olan Olumlu Tutumları ve Nedenleri. *Eurasian Journal of Educational Research*.18:186-201.

ŞENCAN, H. (2005). Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlik. (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

ŞENDURAN, F. ve Amman, M.T. (2006). Sporcu Olan ve Sporcu Olmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Yaklaşımları. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım, Atatürk Kültür Merkezi, Muğla. s:796.

ŞİSKO, M. ve Demirhan, G. (2002). İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, s:205-210.

TAMER, K. (1987). Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:101, Eskişehir: Meteksan Limited Şirketi.

TAMER, K. ve Pulur, A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset Matbaası. s:41-53.

TAVŞANCIL, E. (2002.). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayınları. s.148

TAYLOR, S. E., Peplav, L. A. and Sears, D. O. (2003). Social Psychology. (Eleventh Edition). New Jersey: Pearson Education International. s:133.

TD. (Tebliğler Dergisi) (1988). Lise Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı. *Tebliğler Dergisi*, 51, (2251), 577-675.

TEKİN, Halil (1994). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Has-Soy Matbaası, s.262.

TELLİ, S.ve Çakıroğlu, J. (2002). Biyoloji Sınıfındaki Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Biyolojiye Yönelik Tutumlarına Etkisi. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitim Kongresi. 16-18 Eylül, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi, Ankara. s:4.

TEZBAŞARAN, A. (1995). Likert Tipi Ölçeklerin Geliştirilmesinde Korelasyon ve t Test Teknikleriyle Madde Seçme. II. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

TEZBAŞARAN, A. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. s:5,45,128.

TEZCAN, M. (1995). Sosyolojiye Giriş, (Dördüncü Baskı). Ankara: Feryat Matbaası. s:104.

TORTOP, Y. (1995). Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ve Eğitsel Oyun Uygulamaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon. s:37-40.

YAMANER, F. (2002). Beden Eğitimi ve Spor'a Giriş. Zonguldak: Emek Matbaacılık ve Reklamcılık.

YENAL, T., Çamlıyer, H. ve Saracaloğlu, A. S. (1999). İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IV, (3), 15-24.

ÜLGEN, G. (1996). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Lazer Ofset.

YILDIRAN, İ. Yetim, A. (1996). Orta Öğretimde Beden Eğitiminin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1,(3), 36-43.

YOLCU, İ. (1991). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Sporun Yeri ve Önemi, 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, M.E. B. Yayınları, İzmir.

WILLIAMS, J. F. (1964). The Principles of Physical Education. London: W.B.Saunders Company. s:13

EKLER

Ek-1: Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

ANKET FORMU

Sevgili öğrenci,

Bu anket, **“Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Afyonkarahisar İl Örneği)”** adlı bilimsel çalışmada kullanılacaktır. Anket iki bölümden oluşmaktadır ve her bölümün başında sizin cevap vermenize yardımcı olacak açıklamalar yapılmıştır. Sizlerin soruları dikkatli ve doğru bir şekilde cevaplamanız, bu araştırmada tutarlı ve geçerli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Lütfen soruları okuduktan sonra size en uygun gelen seçeneğin üzerini (X) işaretleyiniz. Anketin hiçbir yerine adınızı yazmayınız.

Göstereceğiniz ilgi ve yardımlar için şimdiden teşekkür eder, derslerinizde başarılar dilerim.

1. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Okul türünüz: ( ) Fen Lisesi ( ) Anadolu Öğrt. Lisesi ( ) Anadolu Lisesi
( ) Meslek Lisesi ( ) Kız Meslek Lisesi ( ) İmam Hatip Lisesi
2. Sınıfınız: ( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12
3. Doğum Tarihiniz: ( ) 1993 ( ) 1994 ( ) 1995 ( ) 1996 ( ) 1997
4. Okul Takımlarına aktif sporcu olarak katılıyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

5. Cinsiyetiniz?
 Kız Erkek
6. Baba Eğitim Durumu?
 Okuma Yazma Bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
7. Anne Eğitim Durumu?
 Okuma Yazma Bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
8. Ailenizin Aylık Gelir Durumu?
 0-629 630-1000 1001- 1460 1461-1999 2000 ve üstü
9. Kaç Kardeşsiniz?
 Kardeşim Yok 1 2 3 4 ve üstü
10. Babanızın Mesleği nedir?
 İşçi Memur Emekli Çiftçi Serbest Meslek
 İşsiz İşyeri sahibi Özel Şirkette
11. Annenizin Mesleği
 Ev hanımı Memur Emekli Çiftçi
 Serbest Meslek İşçi İşyeri sahibi Özel Şirkette
12. Ailede siz hariç Aktif spor yapmış olan veya halen yapan var mı?
 Evet
 Hayır
13. Okul dışı boş zamanlarınızda ne sıklıkla egzersiz ya da spor yapıyor musunuz?
 Yapmıyorum Nadiren yapıyorum Her zaman yapıyorum

2. BÖLÜM

Sevgili Öğrenci; Bu anket, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması” adlı bilimsel çalışmada kullanılacaktır. Her cümle için karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, o cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru veya yanlış cevap yoktur. Cevap verirken de sadece haftalık ders programınız dâhilindeki beden eğitimi derslerini göz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ						
1.	Beden eğitimi derslerini sıkıcı bulurum.	1	2	3	4	5
2.	Beden eğitimi dersleri benim için eğlencelidir.	5	4	3	2	1
3.	Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyarım.					
4.	Beden eğitimi dersinde zaman geçmek bilmez.					
5.	Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duygumun artmasını sağlar.					
6.	Beden eğitimi ders saatlerinin fazla olmasını isterim.					
7.	Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.					
8.	Beden eğitimi dersi eğitimin her aşamasında zorunlu olarak yer almalıdır.					
9.	Beden eğitimi dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır.					
10.	Beden eğitimi dersini kaçırmak istemem.					
11.	Beden eğitimi dersleri boş zamanlarımda spor yapma alışkanlığı kazandırır.					
12.	Beden eğitimi dersine katılmaktan hoşnut değilim.					
13.	Beden eğitimi dersi zorunlu olmasa girmek istemem.					
14.	Beden eğitimi dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.					
15.	Beden eğitimi dersinin olduğu gün heyecanlı ve sevinçli olurum.					
16.	Beden eğitimi dersinde kendimi rahat hissedirim.					
17.	Beden eğitimi dersi beni huzursuz eder.					
18.	Beden eğitimi dersi programdan kaldırılrsa mutlu olurum.					
19.	Beden eğitimi dersinde yapılan hiçbir etkinlik ilgimi çekmez.					
20.	Dersler arasında en çok beden eğitimi dersini severim.					
21.	Beden eğitimi dersinde öğrendiklerimi seviyorum.					
22.	Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.					
23.	Beden eğitimi dersi, okulu ve diğer dersleri daha çok sevmemi sağlar.					
24.	Beden eğitimi derslerinde stres atarak, rahatlayıp gevşerim.					
25.	Beden eğitimi dersleri yeteneklerimi keşfetmemi ve geliştirmemi sağlar.					

26	Beden eğitimi dersleri arkadaşlık ilişkilerimi geliştirmemi sağlar.					
27	Beden eğitimi derslerine girerken tedirgin, gergin ve sıkıntılı olurum.					
28	Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uygulardım.					
29	Beden eğitimi ders aktivitelerinin fiziksel ve ruhsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.					